

ධම්මනියාමකාවය - 15

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථදස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම්මනියාමකාවය - 15

පටිච්චසමුප්පාදය සුතතනතභාෂනීය සහ අභිධම්මභාෂනීය
ලෙස විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාව.

2021.05.15 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය
වෙදනා පච්චයා තණහා (නිර්දේශ වර්ණනාව)

සංවිධානය : සචනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන්
විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම සාකච්ඡා මණ්ඩපය.

ධර්ම දේශනාවට Youtube ඔස්සේ සවන්දීම සඳහා
<https://www.youtube.com/watch?v=ZESO1INPso4>

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථදස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධර්ම දානය පිණිසයි.

පිටපත් කිරීම සහ සංස්කරණය:

එච්.ඒ.අමරතුංග
(දුරකථනය 041 2240228)

තාක්ෂණික ආයතනවය:

චම්ලා අමරතුංග

මෙම පොත නැවත මුද්‍රණය කර පිරිසිදු
ධර්මදානයක් වශයෙන් නොමිලයේ
බෙදාහැරීමට කැමැති සැදැහැවතෙක් වේ නම්
දුරකථනයෙන් සංස්කාරක අමතා ඒ සඳහා
දේශකයන් වහන්සේගේ අවසරය ලබා ගන්නා
මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලා සිටිමු.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
සවනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන් විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම
සාකච්ඡා මණ්ඩපයේ අනුග්‍රාහකත්වයෙන්
zoom තාක්ෂණය ඔස්සේ
අකුරැස්ස, ගල්ලල,
ඉඳිගස්හේන ආරණ්‍ය සේනාසනාධිපති,
පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථස්සි ස්වාමීන් වහන්සේ,
පටිච්චසමුප්පාදය, සුත්තනතභාෂණීය සහ අභිධම්මභාෂණීය ලෙස
විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාවේ
2021.05.15 වැනි දින පවත්වන ලද
පසළොස්වැනි ධර්ම දේශනාව යි.

වෙදනා පච්චයා තණහා (නිර්දේශ වර්ණනාව)

අරමුණු කරන ලද
මෙම ධර්ම දේශනාව
ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් සහ ඔබ සැම කෙරෙහි උපන් කරුණාවෙන් යුතුව
හැකිතාක් දුරට උත්වහන්සේගේ දේශනා විලාසයෙන් ම
ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදීමකි.

සාකච්ඡාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා විලාශය,
වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය, කාර්මික තත්ත්වය,
ආදී විවිධ ගැටලු හමුවන තැන් නීතිපතා විද්‍යාමානවේ.

කෙසේ වුව ද වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනා නිබඳ විමසන
ආයතන නිරෝධය පිළිබඳව වූ ක්‍රම වේදය
බුද්ධ දේශනාව අශ්‍රැතවත් හුදී ජනයාට පැහැදිලි කර දීමේ
අරමුණෙන් අප ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ අප කෙරෙහි
අනුකම්පාවෙන් කරන ලද මෙම දේශනය හොඳින් හදාරා
පරිශීලණය කොට සමාධිමත්වීමේ උත්සාහය ගන්නා මෙන් ඔබ
සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින් ඉල්ලා සිටිමු.

අපි පසුගිය දවසේ වේදනාව පිළිබඳව දීඝී විස්තරයක් එක දේශනා මාලාවක් තුළින් කතාකරා. ඉතින් ඒක බොහෝම වටිනවා. හැම දෙනාම ඒ දේශනාව නැවත නැවත ශ්‍රවණය කරලා වේදනාව කියන ධර්මී කාරණාව නිවන් මාර්ගයක් හැටියට තෝරාගන්න ආරාධනා කරනවා. මොකද, බොහෝවිට හිත විසිරුණු අයට, ඒ වාගේ ම විතකී වර්ත අයට උදධවවයට, ථිනමිධයට යන හැමෝට ම, විශේෂයෙන් ථිනමිධය, කියන එක බහුලව තියෙන අයට මේ වේදනානුපස්සනාව කමටහණක් වශයෙන් යොදාගැනීම, ඉතාමත් ම ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. හේතුව ඒක ඕලාරික අරමුණක්. කම්ප්තානයට හොඳින් බැසගන්න පුළුවන්, ඕලාරිකව අරමුණුවෙන දෙයක්. ඉතින් ඒ නිසා ඒ වේදනාව පිළිබඳව ධර්මයක් වශයෙන් අපි කොහොම ද තේරුම්ගන්නේ කියන එක පිළිබඳව දීඝීව විස්තර අපි කතා කරා.

වේදනාව කියන එක නිවන් දකින සන්ධිසථානයක් හැටියට අපි කතාකරේ. එතකොට අද ඒ වේදනාව ප්‍රත්‍යාවෙලා උපදින තණ්හාව පිළිබඳව පටිච්චසමුප්පාදයේ පිළිවෙලට ගත්තොත් තණ්හාව පිළිබඳව අද කතාකරන්න තියෙන්නේ.

ධම්මනියාමකාවය 15

2021.05.15 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය

වේදනා පච්චයා තණහා (නිර්දේශ වර්ණනාව)

*නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස*

තණහාය ජායතී සොකො, තණහාය ජායතී භයං.

තණහාය විපපමුත්තසස, නතථී සොකො තුතො භයං!

හොඳයි. ශ්‍රීධාවන්ත පින්වතුනි. අද සුපුරුදු පරිදි පටිච්චසමුප්පාද දේශනාවේ දී අපට කතාකරන්න තියෙන්නේ “වේදනා පච්චයා තණහා” කියන මාතෘකාව යි. ඉතින් ඒ නිසා තමයි මම මේ පටිච්ච සමුප්පාදයට අදාළ නැති වුණත්, මේ ධම්මපදයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් තණහාව පිළිබඳව දේශනා කරපු ගාථාවක් මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ. ඒකේ අපට ලොකු අර්ථයක් කියලා දෙනවා. ඒ නිසා යි.

අපි පසුගිය දවසේ වේදනාව පිළිබඳව දීඝී විස්තරයක් එක දේශනා මාලාවක් තුළින් කතාකරා. ඉතින් ඒක බොහෝම වටිනවා. හැම දෙනාම ඒ දේශනාව නැවත නැවත ශ්‍රවණය කරලා වේදනාව කියන ධර්ම කාරණාව නිවන් මාගීයක් හැටියට තෝරාගන්න ආරාධනා කරනවා. මොකද, බොහෝවිට හිත විසිරුණු අයට, ඒ වාගේ ම විතකී වරිත අයට උදධවචයට, ථිතමිඨයට යන හැමෝට ම, විශේෂයෙන් ථිතමිඨය, කියන

එක බහුලව තියෙන අයට මේ වේදනානුපස්සනාව කමටහණක් වශයෙන් යොදාගැනීම, ඉතාමත් ම ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. හේතුව ඒක ඕලාරික අරමුණක්. කමීස්තානයට හොඳින් බැසගන්න පුළුවන්, ඕලාරිකව අරමුණුවෙන දෙයක්. ඉතින් ඒ නිසා ඒ වේදනාව පිළිබඳව ධර්මයක් වශයෙන් අපි කොහොම ද තේරුම්ගන්නේ කියන එක පිළිබඳව දීඝිව විස්තර අපි කතා කරා. වේදනාව කියන එක නිවන් දකින සන්ධිසථානයක් හැටියට අපි කතාකරේ. එතකොට අද ඒ වේදනාව ප්‍රත්‍යවෙලා උපදින තණ්හාව පිළිබඳව පටිච්චසමුප්පාදයේ පිළිවෙළට ගත්තොත් තණ්හාව පිළිබඳව අද කතාකරන්න තියෙන්නේ.

එතකොට මේ වේදනා පච්චයා තණ්හා කියලා අපට මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නුවහම, වේදනාව කියන එක අපට නොයෙක් ආකාරයෙන් වේදනාව විපරීතව හමුවෙනවා. ධර්මයක් වශයෙන් ගත්තොත් වේදනාව කියන්නේ සත්‍ය-පුද්ගල නොවුණු, අනාත්ම වූ සිතිවිලි මාත්‍රයක්. වෛතසික ධර්මයක්. එතකොට ඒ වේදනාව කුසල් හෝ අකුසල් හෝ කෙලෙස් හෝ කමී හෝ සෘජුව සකස්කරන්නේ නැහැ.

- වේදනා පච්චයා තණ්හා කියලා අපට තිබුණාට වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන එක සත්‍යයක්.
- නමුත් වේදනාවෙන් තණ්හාව ඇතිකිරීමේ උත්සාහයක් හෝ අනුබලයක් උත්සාහවත් බවක්, ව්‍යාපාර බවක්, වේදනාව තුළ නැහැ.
- වේදනාව තියෙන හැම තැනක ම තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන ධර්මතාවයකුත් නැහැ.

- ඒ නිසා වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙන්න නම් ඔහු තුළ අයෝනිසෝමනසිකාරය, අවිද්‍යාව කියන මේ ධර්ම කාරණා තිබුණොත් තමයි තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා මේක පටිච්චසමුප්පාදයේ සන්ධිස්ථානයක් හැටියට අපට ධර්මයේ පෙන්නවා. එල-හේතු සන්ධිය හැටියට.

එතකොට වේදනාව කියන එක විපාකයක් හැටියට අපට මුලින් ලැබෙනවා. එසස, වෙදනා, සඤ්ඤා, චෙතනා කියන මේවා විපාක හැටියට හම්බවෙන්නේ. එතකොට අපට විපාක සිත් උපදින කොට, කමියට අනුරූපව විපාක සිත් උපදිනකොට ඒක කාටත් සාධාරණ යි.

*වක්ඛු විඥාන, සෝත විඥාන, ආදී විපාක සිත් අපට උපදින අවස්ථාවේත් මේ වේදනාවන් තියෙනවා.

*කුසල් සිත් අවස්ථාවෙන් වේදනාව තියෙනවා.

*මාඪී එල සිත් අවස්ථාවේත් වේදනාව තියෙනවා.

එතකොට විපාකයක් අපට උපදිනකොට, ඒ විපාකය නැවත කමියක් බවට පත්වන සන්ධිස්ථානය තමයි මේ වේදනා පච්චයා තණ්හා කියන අවස්ථාව.

ඉතින් ඒ නිසා කෙනෙක් මෙතැන සිහිය නුවණ දියුණුකරගෙන හිටියොත්, ඒ වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන එක නවත්තාගන්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා.

ඒ හින්දා තමයි මෙතැන එලය කියන එක වේදනාව, හේතුව හැටියට තණ්හාව හඳුන්වන්න පුළුවන්වෙන්නේ. තණ්හාව නමැති ධර්මය අපි ගත්තොත් තණ්හාව කියන්නේ ධර්මයක් වශයෙන් ගත්තොත්, තණ්හාව ලෝභය නමැති චෛතසික

ධම්මය යි. එය සිතුවිල්ලක්. ඒක ඒකාන්ත අකුසල ධම්මයක්. තණ්හාව කියන එක චෛතසික ධම්මයක්. ඒ වුණාට, තණ්හාවෙන් කවදාවත් අපට සැපක්, සුගතියක් ගෙනත් දෙන්නේ නැහැ. හැම වෙලාවේ ම අපට සසර තමයි මේ සසර දුක උරුමකරලා දෙන දේ තමයි මේ තණ්හාව කියන එක.

ඒ නිසා මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධම්මයේ දුකට හේතුව මොකක් ද කියලා ඇහුවාහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඍජුව ම පෙන්නලා තියෙන්නේ දුකට හේතුව තණ්හාව යි කියලා යි. එතකොට යම් දවසක කෙනෙක් දුකෙන් මිදෙනවා නම් ඒ මිදෙන්නෙත් කවදාහරි තණ්හාව අයිත්තරොත් මිසක් වෙන කිසි ආකාරයෙකින් දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

හැබැයි අපට තාවකාලිකව තණ්හාව යටපත් කරගෙන ඉන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. නමුත් යටපත් කරගෙන හිටියත්, තණ්හාව නො නැසී පවතින තාක් කල් එයාට මේ ජාතිය ජරා මරණ සකස්කරලා දෙනවා කියන මේ වඩුවා, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ, **අනෙක ජාති සංසාරං සන්ධාවිසසං අනිබ්බිසං** - කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ උදාන ගාථාවේ නොයෙක් ජාති සංසාරයේ ඇවිදිමින්, මේ සසර ඇවිදිමින් දුක් හදලා දුන්නේ මේ තණ්හාව නමැති වඩුවා යි. සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් මුලුල්ලේ බුදුරජාණන් වහන්සේ, ඒ වඩුවා හොයමින් ඇවිද්දා කියලා ඒ උදාන වාක්‍යයෙන් සඳහන් වෙනවා. ඉතින් උන්වහන්සේ ඉපදිලා බුදුවීමත් සමගම ඒ වඩුවා සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශකරලා දැමිමා. වඩුවා විසින් හදන ඒ ගෙවල් සියල්ල ත් විනාශකරලා දැමිමා කියලා සඳහන්වෙන්නේ මේ තණ්හාව සහමුලින් ම නැතිකරලා දාපු දවසට යි. ඉතින් ඇතැම් අය ධ්‍යාන වගේ ලබාගත්තහම,

මෙයාට මේ තණ්හාව කියන එක තියෙනවා ද කියලාවත් සොයාගන්න බැරි තැනට පත්වෙනවා.

නමුත් තණ්හාව ප්‍රබේධගතවෙනවා. කාමතණ්හා, රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා, කියලා රූප ලෝකයේත්, අරූපලෝකයේත්, තණ්හාව තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා යම් තැනක උපදිනවා නම් තණ්හාව නිසා ම යි උපදින්නේ කියන එක පැහැදිලි යි. ඒ නිසා ම යි දුක් හදන්නේ කියන එක පැහැදිලියි. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් තැනක දේශනා කරන්නේ

යථාපි මූලෙ අනුපද්දවෙ දළ්භෙ, ඡිත්තො'පි රුක්ඛො පුනරෙව රුහති, එවම්පි තණ්හානුසයෙ අනුභතෙ, නිබ්බතති දුක්ඛම්දං පුනප්පුනං. - කියලා තියෙනවා. යම් සේ මූල නිරුපදිතව තියෙනවා නම් ඡි ඡිත්තො'පි රුක්ඛො පුනරෙව රුහති, - ගහ කොච්චර කපලා කපලා දැම්මත් ඒකෙන් නැවත නැවත දලු එනවා. කුමක් නිසා ද? යථාපි මූලෙ අනුපද්දවෙ දළ්භෙ, - මූල නිරුපදිතව තියෙන නිසා යි. ඒ වගේ එවම්පි තණ්හානුසයෙ අනුභතෙ - තණ්හා අනුසය කියන එක නිරුපදිතව අප ගාව තියෙනවා නම් නිබ්බතති දුක්ඛම්දං පුනප්පුනං. - නැවත නැවත දුක හදනවා කියන එක ඒකාන්තයෙන් සිද්ධවෙනවා.

ඒ දුක හදන එකත්, නිර්මාණය කරන එකත්, කොහේ හෝ වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා තණ්හාව නැතිකරන වැඩ පිළිවෙල තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒකායන බලාපොරොත්තුව. ඒ වාගේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සියලු දහම් පරියායන්, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒකාන්ත අභිලාශය මේ තණ්හාව නැතිකරන්න යි. නොයෙක් න්‍යායයන් දේශනාවන් පෙන්නලා තියෙන්නේ ඒ සඳහායි. මොකද, කවදාහරි අපි සංසාරදුකෙන් නිදහස්වෙනවා නම් ඒ තණ්හාව නමැති දේ නැතිකරොත් ම යි නිදහස්වෙන්නේ. එදා තමයි නිරෝධ සත්‍යයට පෙන්නන්නේ

තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරෝධො නිබ්බානං කියලා - තණ්හාවගේ විරාගය නො ඇලීමෙන් මිදීමෙන් නිවනට පත්වෙනවා කියලා කියන්නේ. එතකොට නිවන කියන එක අපේ අපේ ජීවිතවල ම යි තියෙන්නේ. නිවන අපටත් නො පෙනෙන ඇත දුරක වෙනත් ලෝකයක තියෙන එකක් නෙවෙයි. නිවන කියන එක අප තුළ ම තියෙන එකක්. හැබැයි ඒක තණ්හාවෙන් වැහිලා තියෙන්නේ. තණ්හාව යම් දවසක නැතිවෙවිච්චි දවසට නිවන කියන එක ස්වභාවයෙන් ම මතු වෙනවා. ඒකයි වෙන්නේ. එතෙක් ඔහුට නිවන මතුවෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් ඒ නිසා මේ තණ්හාව කියන එක දුක හදන දෙයක් හැටියට අපි තේරුම්ගත්තොත්, අපට දුකෙන් මිදෙන්න හරි ලෙහෙසියි. මොකද, දුකට හේතුව අපි දන්නා නිසා යි. දුක හදන හේතුව නො දන්නාකොට, අපි හැම වෙලාවේ ම අයෙක් අපි ජීවත්වෙන්නේ දුක හැදෙන විදියට ම යි. ඉතින් ඒ නිසා මේ ධර්මය නො දන්නා මුලු ලෝකය ම ආශාව, තණ්හාව කියන එක දුකෙන් මිදෙන මග හැටියට යි තේරුම් අරගෙන තියෙන්නේ. ඒ නිසා නේ මේ ආසාවෙන්, තණ්හාවෙන් රැසකරන්නේ, එකතුකරන්නේ, ඒවාට බැඳෙන්නේ. එහෙම නැතිවුණොත් අපට දුක් විඳින්න වෙනවා කියන ආකල්පයක් නේ මේක. පෘතග්ජන සත්ත්වයින් ගාව තියෙනවා.

ඉතින් මම දවසකුත් මතක්කරා යමක් නිසා දුක උපදිනවා නම් ඒ දුක උපදින හේතුව ම, දුක නැතිවෙන ක්‍රමය හැටියට කෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නවා නම්, ඉතින් එයා කවදා නම් දුකෙන් මිදෙයි ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසනවා. ඉතින් එයා තබන තබන පියවරක්, ඒ වාගේම කායික වාචසික මානසික සියලු ක්‍රියාවන්, දුක ඇතිවෙන විදියට ම යි

සකස්වෙලා තියෙන්නේ. හරියට ම උපතින් අන්ධයෙක් නිවැරදි ගමන් මග කියලා වැරදි ගමන් මගක යනවා නම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ ගිනි අගුරු වලක් දෙසට යම් කිසි කෙනෙක්, අන්ධයෙක් යොමුවෙලා යනවා නම්, ඔහු පියවරක් පියවරක් පාසා ම දුක කරා යි ලංවෙන්නේ. පියවරක් පියවරක් පාසා ම ඔහු ගිනි අගුරු වල කරා යි යොමු වෙන්නේ.

ඒ වගේ, යම් කිසි කෙනෙක් මේ දුකට හේතුව මේ ආශාව, බැඳීම, තණ්හාව කියලා තේරුම් නො ගෙන හිටියොත් ඔහු හැම වෙලාවේ ම, රැ දාවල් දෙකේ වෙහෙසෙන්නේ, මහන්සි වෙන්නේ උත්සාහවත් වෙන්නේ දුක ම නිමිණය කරගන්න යි. ඒක හරිම අනතුරුදායක යි. ඉතින් යම්කිසි කෙනෙකුට, ඒකයි මේ කලාණමිත්‍ර ඇසුර සම්මා දිට්ඨිය කියන එකට මිල කරන්න බැරි. ඒක යම්කිසි කෙනෙක් තුළ තියෙනවා නම් මොන තරම් ඒක ඔහුට ලාභයක් ද ප්‍රයෝජනයක් ද කියන එක තේරෙන්නේ හැම මොහොතේ ම ඔහු ගේ දුක හදනවා. ඒක නො දන්නාකම නිසා. සියලු දුක් නිමිණයකරලා දෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තව ගාථාවක පෙන්නන්නේ, **යෙ කෙව් සොකා පරිදෙව්තාවා දුක්ඛඤ්ච ලොකෙ අනෙක රූපං පියං පටිච්ච එතෙ භවන්ති පියං අසන්නෙ න එතෙ භවන්ති.** - **යෙ කෙව් සොකා පරිදෙව්තාවා** - යම්තාක් ශෝකයෝ තියෙනවා. ශෝක ඇතුළත දැවෙනබව, ඇතුළත පිච්චෙන බව, **පරිදෙව්තාවා** - ඒ දුක නිසා ගුණ කිය කියා හඬනබව, ගුණ කිය කියා, නම් ගොත් කිය කියා හඬා වැලපෙන බවක් තියනවා. **පරිදෙව්තං. දුක්ඛඤ්ච ලොකෙ අනෙක රූපං** - ලෝකයේ යම් තාක් නොයෙක් ආකාරයේ දුක් තියෙනවා නම්, නොයෙක් ස්වරූපයන්ගේ දුක් තියෙනවා නම් **පියං පටිච්ච එතෙ භවන්ති.** - ප්‍රිය දේට ආශාව නිසා ඒ ශෝක පරිදෙව්

නොයෙක් දුක් උපදිනවා. පියං අසන්නෙ න එනෙ හවන්ති - යම්කිසි කෙනෙකුට ප්‍රිය දේවල් නැතිවුනොත්, ආශාවෙන් ඇලුම්කරන දේවල් නැතිවුනොත්, අර කියන සියලු සෝක පරිදෙව දුක් දොමනස් නැතිවෙලා යනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනාකරා.

ඉතින් ඒ නිසා තමයි මම අර ගාථාවක් මාතෘකා කරේ,

තණ්හාය ජායති සොකො, තණ්හාය ජායති භයං.

තණ්හාය විපපමුත්තස්ස, නත්ථි සොකො තුනො භයං/

යම් කිසි කෙනෙකුට භයක් නැතුව ඉන්න ඕන නම්, යම් කිසි කෙනෙකුට ශෝකයක් නැතුව ඉන්න ඕන නම්, දුකක් නැතුව ඉන්න ඕන නම්, එයා කළයුත්තේ දුකක් නැතුව ඉන්න කියලා කාමවස්තු රැස්කරන එක නොවෙයි, අපි “භෞතික දේවල් ගොඩනගාගත්තහම දුකක් නැතුව ඉන්න පුළුවන්” කියන ආකල්පයෙන් අපි මිඳෙන්නට ඕන. මිදිලා, මේ දුක නිමිණය කරලා දෙන්නේ මෙන්න මේක යි, ඒක අප ගාව තියෙනවා නම් අපි කොතැන ගියත් ඒ දුක අරගෙන යි යන්නේ. දුක නිමිණය කරමින් පවතින්නේ කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ **තණ්හාය ජායති සොකො** - සෝකය තණ්හාව නිසා හටගන්නවා. භය තණ්හාව නිසා හටගන්නවා. **තණ්හාය ජායති භයං. තණ්හාය විපපමුත්තස්ස** - යම් කිසි කෙනෙක් තණ්හාවෙන් මිදුනොත් **නත්ථි සොකො තුනො භයං ති.** - සෝකය නැහැ. ඉතින් භයක් කොහෙන් උපදින්න ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ධම්මපද ගාථාවේ පෙන්වනවා.

“තණ්හාව නිසා දුක උපදිනවා” කියන පණිවිඩය ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකට විතරයි දෙන්න පුළුවන්. බුද්ධ

සාසනයේ විතර යි ඒක අපට ඒක ලැබෙන්නේ. තණ්හාව නිසා දුක උපදිනවා කියන එක හා ඒ වාගේ ම මේ තණ්හාව නැතිකරන වැඩපිළිවෙළත් නිවැරදි ආයථි මාර්ගයත් අපට මේ බුද්ධ සාසනයේ විතර යි ලැබෙන්නේ. ඒ නිසා අපි ඒ හැමෝගේ ම ක්‍රියා දාමය දුකෙන් මිදෙන එක නම්, එතකොට ඒ සඳහා අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. මොක ද, අපි හැමෝ ම, කවුරු ගත්තත්, සත්තයින් ගත්තත්, දුකෙන් මිදෙන්න තමයි උත්සාහත් වෙන්නේ. දුකෙන් මිදෙන්න තමයි දඟලන්නේ. නමුත් බොහෝ අයගේ දුකෙන් මිදෙන වැඩ පිළිවෙළ මිච්ඡා වැඩ පිළිවෙළක් වෙලා තියෙන නිසා තමයි ඒ නිසා දුකෙන් මිදෙන්න නම් මේ දේ කළ යුතු යි කියන අවබෝධය තුළ අපි, අපට පිළිපදින්න යම් මගක් අනුගමනය කරන්න, තෝරාගන්න වෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා අද, පටිච්චසමුප්පාද දේශනා මාතෘකාවට අපි ගියොත් තඤ්ඤතා වේදනා පච්චයා තණ්හා: අපි ගියසැරේ කතා කරේ වේදනාව ගැන යි. ස්පඨිය නිසා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියන එක, මේ පටිච්චසමුප්පාද විභවිගයේ අපට පෙන්නන්නේ තඤ්ඤතා වේදනා පච්චයා තණ්හා: රූප තණ්හා සද්ද තණ්හා ගන්ධ තණ්හා රස තණ්හා පොඨබල තණ්හා ධම්ම තණ්හා. අයං චූළචකි වේදනා පච්චයා තණ්හා කියලා යි. මහණෙනි වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන්, වේදනාව නිසා උපදින තණ්හාව කවරේ ද? රූප තණ්හාව, සද්ද තණ්හාව, ගන්ධ තණ්හාව, රස තණ්හාව, ස්පඨි තණ්හාව, නොහොත් පොඨබල තණ්හාව, ධම්ම තණ්හාව, කියලා බෙදන්න පුළුවන්.

වේදනාව කියන එක අපි ගත්තොත් ප්‍රත්‍ය, එහෙම නැතිනම් හේතුව, එතකොට ප්‍රත්‍යඋපපන්නය, ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් ධර්මය තමයි තණ්හාව කියන එක. මේ රූප තණ්හා, සද්ද තණ්හා,

ගණ්ඩ තණ්හා, ආදී මේ තණ්හාව කියන එක ම ධර්මය හැම වෙලාවේ ම ඉබේ උපදින්නේ නැහැ. මොනවා හරි දෙයක් අරමුණු කරගෙන, යමක එල්බ්ලා තමයි, තණ්හාව කියන එක උපදින්නේ. ඒ නිසා අපි බැඳෙන්නේ තණ්හාවට නෙවෙයි. අපි බැඳෙන්නේ අරමුණට යි. අරමුණට බැඳිලා, අරමුණට යි තණ්හා කරන්නේ. ඒ නිසා තමයි අපිට අපේ ජීවිතයෙන් තණ්හාව කියන එක නෙවෙයි පෙනෙන්නේ. අපට රූප, ශබ්ද, ගණ්ඩ, රස, ස්පර්ශ යන මේවා අපි ලංකරගෙන ඉන්න බවක් මම මගේ කියාගෙන ඇලුම්කරන බවක් තමයි අපට පෙනෙන්නේ.

නමුත් ඒවාට අපි රූපය, ශබ්දය, ගණ්ඩය, එහෙම නැති නම් අපි සම්මුති ලෝකය ගත්තොත් ඉඩකඩම්, ගෙවල් දොරවල්, යානවාහන කියන මේ දේවල් අපි එකතුකරගෙන, රැස්කරගෙන, පරිස්සම්කරගෙන ඉන්නවා. “මේ තණ්හාව නිසා දුක එනවා” කියලා අපට කිව්වාට, ප්‍රායෝගික ජීවිතයට අපි ගත්තොත්, අපට දුක එන්නේත්, ඇවිල්ලා තියෙන්නේ ත් දරුවෙක් ගේ මොනවා හෝ අහිමිවීමක් හෝ අපේ ජීවිතයේ මොනවා හරි වෙනත් කැමැති දෙයක් නො ලැබීම නිසා යි. අපි එකතුකරගත් ධනය වස්තුව දේපොල විනාශවීමක් වෙන්න ත් පුළුවන්. කවුරුහරි බැන්නා වෙන්න ත් පුළුවන්. කවුරුහරි කරපු අපරාධයක්, වැරද්දක්, වෙන්න ත් පුළුවන්.

අපට දුක හම්බවෙන්නේ ඔන්න ඔය විදියට යි. ඒකට හේතුව තමයි මේ යමක් නිසා අපට දුක එනවා නම් ඒ දුක එන අරමුණ ගත්තොත්, ඒ අරමුණට අපි තදින් බැඳිලා ඉන්නවා. ඒ නිසා තමයි දුක ආවේ. නමුත් අපට පෙනෙන්නේ අරමුණ නැතිවෙව්වි නිසා, අරමුණ වෙනස් වෙව්වි නිසා දුක ආවා කියලා යි.

ඒ නිසා අපි යමක් අහිමිවීම නිසා දුක ආව නම් යමක් නැතිවීම නිසා දුක ආවානම්, උදාහරණයක් වශයෙන්, අපි බලන්නේ ඒ දුක නැතිකරන්නේ, නැතිවෙව්ව් දේ කොහොමහර් ගන්න යි. නැතිවෙව්ව් දේ පිළිබඳව නැති නො කරගෙන ඉන්න තමයි අපි හැමෝම පුරුදුවෙලා ඉන්නේ. ඊට හේතුව තමයි අපට ඕලාරිකව පෙනෙන්න තියෙන්නේ දුක ආවේ මේක නැතිවෙව්ව් නිසා යි. ඒ නිසා අපි ඉගෙනගන්නවා යම් දැනුමක් මේවා නැතිවුණොත් දුක එනවා කියන විපරිත අදහසක් අපි හැම වෙලාවේ ම පුරුදුකරගෙන. මොකද අපට ප්‍රායෝගික ජීවිතයේ දකින්න තියෙන්නේ එහෙම නිසා යි.

පුදුමාකාර වැස්මක්, අවිද්‍යාවකින් වහලා, අපි ඒවා හරියට විනුපටයක් පෙන්නනවා වාගේ, ඇත්තට ම ඇතුලාන්තය සම්පූර්ණ බොරු. ඒක මවපු එකක්. නමුත් බලාගෙන ඉන්න කෙනාට සජීවීව අඬන්න සතුටුවෙන්න, දුක උපදින්න මේ විනු රූපරාමු තුළින් හදලා දීලා තියෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ වගේ, අපි දුක එන අරමුණ ගත්තහම, දුක එන තැන අපට හැම වෙලාවේ ම එල්ලිලා තියෙන්නේ රූපයක යි. එහෙම නැතිනම් ශබ්දයක යි. ශබ්ද තණ්හාව කියලා කියන්නේ ඒකයි. ශබ්දයේ අපි ඒ තමන් කැමැති ශබ්දය නැතිවීම යි. එහෙම නැතිනම් ඒ ශබ්දය අපි කියමුකො කෙනෙක් බනිනවා. දොස් කියනවා. රලු බසින් කතා කරනවා. ඉතින් දුක එනවා. ඇයි අපි කැමැතිවෙලා තියෙනවා ප්‍රිය දේට. මෙහෙම කතාකරනකොට අකැමැති යි කියන එක අප ගාව තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා ඒකට විරුද්ධව අපි කටයුතු කරනවා. එහෙම කැමැති නැති අය.

ගණු තණ්හාව, රස තණ්හාව, පොට්ඨබ්බ තණ්හාව, ධම්ම තණ්හාව, කියලා මේ විදියට මේ අරමුණුවලින් බෙදලා

තියෙන්නේ. අපට තණ්හාව හම්බවෙන්නේ ආත්ත එතැනින්. ඒ නිසා ඒක ගොඩාක් වටිනවා.

මෙතැන රූප තණ්හාව කියලා කියන්නේ ඇහෙන් දකින, පෙනෙන දේවල් අරහයා අපට තණ්හාව උපදිනවා. එතකොට පෙනෙන දේවල් අරහයා අපට යම්තාක් දුකක් උපදිනවා නම්, ඒකට හේතුව තමයි, ඒ රූපයට තියෙන තණ්හාව.

ශබ්දය, ගන්ධය, ගඳ සුවඳ දැනෙන දේවල් කෙරෙහි අපට තණ්හාව බැසගන්නවා. රසයන් පිළිබඳව, ඒ වාගේම ස්පර්ශය පිළිබඳව, කයට දැනෙන පහස පිළිබඳව, ඊට අමතරව යම් තාක් අරමුණු තියෙනවා නම් ඒවා **ධම්ම තණ්හාව** හැටියට දාලා අතීත අනාගත පඤ්ඤාප්ති වශයෙන් දාලා. අපට එතකොට මේ හය ඇතුළේ සියලු තණ්හාවන් තියෙනවා. මේකෙන් පරිබාහිර තවත් තණ්හාවක් මෙන්න මේක තියෙනවා කියලා තුන් ලෝකයේ ම කිසි කෙනෙකුට පෙන්නන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

ඒ නිසා මේ ආයතන හය නිසා යි අපට තණ්හාව එන්නේ. එතකොට අපි තේරුම්ගන්න ඕන, දුකක් එතකොට ඒ දුකට හේතුව අපට පෙනෙනවා. අපට ලෝකයේ පෙනෙන්නේ මේ අරමුණු නැතිවීම යි. අරමුණු අහිමිවීම යි. කැමැති දේ නොලැබීම යි. ඒ නිසා අපි අරමුණට කඩා පතින්නේ නැතුව අරමුණේ එල්ලෙන්නේ නැතුව අපි හැම වෙලාවේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයට හිත තියන්න ඕන. ඒකට තමයි අපි සිහිය, යෝනිසෝමනසිකාරය පුරුදුකරගන්න ඕන කියන්නේ. සිත පුරුදුකරගත්තු ආකාරයට තමයි අපට ඒකේ ප්‍රතිඵලය හම්බවෙන්නේ.

මේ ධර්මය නො ලැබිවිවි හැම කාලයේ ම අපි පුරුදු කර දුක යි. අපි අරමුණට එල්ලිලා ඒ අරමුණෙන් ආපහු දුක නිවාගත්තා. ඒක නැතිවෙවිවි නිසා නම් දුක ආවේ, ඒක අපි ලබාගත්තා. එහෙම නැතිනම් යමක් නිසා නම් දුක ආවේ ඒක අපි අයිත්තරා. අරමුණ අයිත් කරන්න තමයි අපි බැලුවේ.

ඒ නිසා මේක කවදාවත් විසඳෙන විසඳුමක් නෙවෙයි. නමුත් තාවකාලිකව ඒකෙන් සුවයක් තියෙනවා. එහෙම සුවයක් නො තිබුණානම් ලෝකයා ඒ පරියේශනය කරන්නේ නැහැ. ඒ පරියේශනය කරන්නේ, යම් තාවකාලික සුවයක් තියෙන නිසා යි. හැබැයි නුවණැති කෙනා ඒ තාවකාලික සුවයෙන් තෘප්තිමත් වෙන්නේ නැහැ. ඒ තාවකාලික සුවය ඔහු පිහිටක් කරගන්නේ නැහැ. ඒක උපකාර කරගෙන, ඒ යම්තාක් දුක උපදින හේතුවක් තියෙනවා නම්, හේතුව හොයාගෙන ගිහිල්ලා, අන්න ඒ හේතුව යි නැතිකරන්නේ.

ලෝකයේ කොයි තරම් අරමුණු ලැබුණත් අරමුණු නිසා ලෝකයේ කොයි තරම් වේදනාවන් පහළවුණත්, යම්කිසි කෙනෙකුට ඒ තුළින් තණ්හාව ඇති නො වෙන විදියට, කෙලෙස් ඇති නො වෙන විදියට, දුක ඇති නොවන විදියට ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ අන්න ඒ නිසා යි.

ඒ නිසා ලෝකයේ දුක් විඳින අරමුණේ මේ දුකට හේතුව හොයාගත්ත කෙනාට ඒ අරමුණ ම ස්පඨ කරගෙන, ඒ කිසිදු අරමුණක දුකක් නැතුව ඉන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ නිසා අපි යෝනිසෝමනසිකාරය පුරුදු කරන්න ඕන. අපි භාවනාවෙන් මොනවා හරි පුරුදුකරොත් අපි විඳින දුක් ආයතන හය හරහා සම්මර්ශණය කරනවා. ඒ උපදින උපදින දුක් සම්මර්ශණය කරමින්, අරමුණ සම්මර්ශණය කරමින්,

අන්න ඒ අරමුණුවල යම් තණ්හාවක් තියෙනවා නම්, බැඳීමක් තියෙනවා නම්, අන්න ඒ ආශාව, තණ්හාව නිරුද්ධ කරන වැඩ පිළිවෙළ අපි යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් පවත්වන්න ඕන.

පළවෙනි කාරණාව තමයි, යම් දුකක් උපදිනවා නම් ඒ දුකට හේතුව මේක යි කියලා තේරුම් ගැනීම. ඒක තමයි සතිපට්ඨානයේ මුලින් ම අපට පෙන්නන්නේ. අර චිත්තානුපස්සනාවේ එහෙම පෙන්නන්නේ, **සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානාති.** - ලෝභ සහිත, රාග සහිත සිතක් ඉපදුණා නම් ඒක නැතිකරන්න ඉස්සෙල්ලා, “තමන් තුළ ලෝභ සහගත සිතක් ඉපදුනා” කියලා දැනගැනීම යි.

ඒ වාගේ ම අපට යම් මෙතෙන්නට ගැලපුවොත්, යම් දුකක් ඉපදුණා නම්, ඒ දුක උපදිනකොට, මේ තණ්හාව නිසා යි මේ දුක ආවේ කියලා අපි තේරුම්ගන්න ඕන. යෝනිසෝමනසිකාරයේ පිහිටවන්න ඕන.

එතකොට ඔහු දුක දකින්නේ මේ බඹයක් පමණ ශරීරය තුළින් ම යි. දුකට හේතුව දකින්නෙත් මේ තමා තුළින් ම යි. දුකට හේතු බාහිරයෙන් හොයන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් සූත්‍රවල පෙන්නන්නේ, මහණෙනි, දුකත්, දුකට හේතුවත්, දුක නිරෝධයත්, නිරෝධ කරන මාර්ගයත් මේ බඹයක් පමණ ශරීරය තුළින් දකින්න කියලා යි. **රෝහිතස්ස සූත්‍රයේ** ලෝකයත්, ලෝක සමුදයත්, ලෝක නිරෝධයත්, නිරෝධ කරන මාර්ගයත් **ඉමසමිං ව බ්‍යාමමත්තෙ කලෙබරෙ ලොකඤ්ච පඤ්ඤාපෙමි, ලොක සමුදයඤ්ච පඤ්ඤාපෙමි** කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙන්නේ මේ බඹයක් පමණ ශරීරය තුළිනුයි මේක ගවේශණය කරන්නේ කියලා යි. ලෝකයේ කෙළවරකට

ගියත්, අපි කියන සම්මුති ලෝකයේ සක්වලවල් පිරාගෙන ගියත්, කවදාවත් ඒ තමන් දුක් විඳින හේතුව සොයාගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

ඒ නිසා හැම වෙලාවේ ම දුකක් එනකොට අපි යෝනිසෝමනසිකාරය පුරුදුකරලා තියෙන්න ඕන. දුක ඉපදුනේ මෙතැන නම් හේතුව මෙතැන යි. ඒ නිසා මම නැතිකරන්න ඕන මෙතැන යි. ඒ මොකක් ද? ඒකට තියෙන බැඳීම යි. ආශාව යි. අරමුණට කෙරෙහි තියෙන ආශාව යි. ආත්ත එතකොට ඒ දුක නැතිවෙනවා කියලා මේ දහම් පණ්ඩිතය අපි තේරුම් අරගෙන යෝනිසෝමනසිකාරය පිහිටවන්න ඕන.

දැන් මේ ඇත්ත අපට පුළුවන් ආකාර දෙකකින්.

1. එකක් තමයි, ශ්‍රධාවෙන් ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. යම්කිසි කෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දුකට හේතුව තණ්හාවයි කියලා දේශනා කරලා තියෙන එක, ඒකාන්තයෙන් සත්‍යයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ යමක් පෙන්නවා නම් අපි දුකට හේතුව මොන දේවල් දැක්කත්, මොන ආකාරයෙන් සජීවීව දුකට හේතුව මේක යි කියලා දැක්කත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා නම් දුකට හේතුව ඔය දේවල් නෙවෙයි. තමන් තුළ ම උපදින තණ්හාව යි. ඒකට හේතුව බාහිර දෙයක් නෙවෙයි. තමන්ගේ ම අවිද්‍යාව යි කියලා, ඒක මට නො තේරුණත් ඒක ඇත්තක් කියලා ශ්‍රද්ධාවෙන් කෙනෙක් පිළිගත්තොත් ඒක ම ප්‍රමාණවත් ඔහුට මේ දුකෙන් මිදෙන්න. අර ශ්‍රද්ධානුසාරී කියන එක යි. ඒ එක පැත්තක්.

2. අනික් එක තමයි දිට්ඨියෙන් පිළිගැනීම. තකිනුකුලව විමසලා බලලා, ඒකට කියනවා ධම්මානුසාරී කියලා. එතකොට ධම්මානුසාරී කියනවා ධම්මය ම විමසලා, ධම්මය ම භෝයලා, ගවේශණය කරලා, සංසන්දනය කරලා ඔහු ම තීරණය කරනවා ඒකාන්තයෙන් දුකට හේතුව තණ්හාව යි කියලා.

මේ ක්‍රම දෙකෙන් ම කෙනෙකුට පුළුවන්කම තියෙනවා දුකට හේතුව භෝයාගන්න. එතකොට දුකට හේතුව භෝයාගෙන ඔහු ඒ අනුව කටයුතු කිරීමෙන් තමයි, දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

- ඇතැම් අය මහා වස්තු, ගෙවල් දොරවල්, යානවාහන, දැසිදස්කම්කරුවන් පිරිවරාගෙන හිටියත්, ඔහු කිසි ම දුකක් නැතුව ඉන්නවා.
- ඇතැම් අය කිසි දෙයක් නැහැ. සමහර විට තමන්ට තියෙන්නේ එදා වේල කාලා ජීවත්වෙන ඉතා සුළු පිරිකරක් විතර යි. නමුත් එයා රැ දාවල් දෙකේ දුක් විඳින මිනිහෙක් වෙලා ඉන්න පුළුවන්.

මේ දුක කියන එක තීරණය වෙන්නේ තමන්ගේ විද්‍යාව හෝ අවිද්‍යාව මත මිසක්, බාහිර දේවල් නිසා නෙවෙයි. ඒක නිසා මේක අපි තේරුම්ගන්න ඕන.

ඒ වාගේ ම මේක වංචනිකව ගන්නත් හොඳ නැහැ. ඒ නිසා මේක වංචනික ධම්මයක් හැටියට වංචනිකව අපට එන්නත් පුළුවන්. අපි ඒවා ප්‍රශ්නයක් නෑ කියලා වංචනිකව ඒවායේ ඇලිලා බැඳිලා ඒවා තුළම ඉන්න පුළුවන්කමත් තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා මේක අපි පරෙස්සමින් තේරුම්ගන්න ඕන දෙයක්.

ඒ නිසා මේ පරිච්ඡේදය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ ඒකයි. යම් තණ්හාවක් තියෙනවා නම් ඒ තණ්හාවට හේතුව වේදනාව ම යි කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා.

හේතු-ඵල දහම ගත්තහම හේතුව වේදනාව යි, ඵලය තණ්හාව යි.

පරිච්ඡේදයට ගත්තොත් පරිච්ඡේදය හැටියට පෙන්වන්න කියෙන්නේ වේදනාව යි. පරිච්ඡේදයට හැටියට පෙන්වන්න කියෙන්නේ තණ්හාව යි. එතකොට හැම වෙලාවේ ම වේදනාව ප්‍රත්‍යය යි. ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් ඵලය තමයි තණ්හාව කියන එක. ප්‍රත්‍යය, ප්‍රත්‍යක්ෂපත්තො - එතකොට වේදනාව කියන එක තණ්හාව ඇතිවෙන්න ප්‍රත්‍යාකාරය ගත්තොත් ආරම්භය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. වේදනාව අරමුණුවෙලා තණ්හාව ඇතිවෙනවා. යම් ආකාරයකින් වේදනාව අරමුණු නො වුණා නම් මේ තණ්හාව කියන එක උපදින්නේ නැහැ. ඒ නිසා ආරම්භය වශයෙන් වේදනාව තණ්හාව උපදින්න ප්‍රත්‍යවෙනවා.

ඊට අමතරව සහජාත වශයෙන්, එකට ඉපදීම වශයෙන්, සම්ප්‍රසුක්ත වශයෙන්. එතකොට ඔවුනොවුනට ගිලගැනීම් වශයෙන්, ආසේවනය වශයෙන්. ඒ කියන්නේ වේදනාව පිළිබඳව තණ්හාව ඇතිවෙලා ඇතිවෙලා පුරුද්දක් හැටියට යනවා එයාට. වේදනාවට තණ්හා කරන එක එයාට පුරුද්දක් ඇතිවෙලා තියෙනවා. ඒකට කියනවා ආසේවන ප්‍රත්‍යය කියලා.

ඒ නිසා ත්, ඒ ප්‍රත්‍යභාවය නිසා ත් නැවත නැවත තණ්හාව ඇතිවෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කියන්නේ සමහර වේදනාවන් බලවත්ව තියෙනවා. මේ

වේදනාවන් කිව්වහම අපි දැනගන්න ඕන, තුන් වේදනාවට ම තණ්හාව උපදින්න පුළුවන්. දුක්ඛ වේදනා, සැප වේදනා, උපෙකඛා වේදනා. තුන් වේදනාවේ ම තණ්හාව උපදින්න පුළුවන්.

ඒ උපදින ආකාර වෙනස්.

සැප වේදනාවේ කෙලින් ම තණ්හාව උපදිනවා.

දුක් වේදනාවේ තණ්හාව උපදින්නේ ඒක නැතිකිරීම් වශයෙන්. මේ වෙනුවට මේ දෙයක් ලැබුණොත් හොඳ යි. මේ දුක නැතිකරගන්න තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා. ඒ අනුව තමයි දුක් වේදනාවට තණ්හාව උපදින්නේ.

උපේක්ෂා වේදණාවේ දී තණ්හාව, දැන් මධ්‍යස්ථබව තුළ එයාට හිතෙනවා නෑ මීට වඩා, අපි කියමුකො කෙනෙක් උපේක්ෂාව තුළ ඉඳලා ඒක නැතිවෙනකොට එයාට ඒ විඳීම කියන එක, ඒ තැන්පත් බව කියන එක, මධ්‍යස්ථබව නැතිවෙනකොට එයාට තේරෙනවා, මේ මේ අතන සැපයේ වෙනස තේරෙනවා. ඒ නිසා ඒ උපේක්ෂාවට තණ්හා කරනවා. ඒ නිසා ඒ උපේක්ෂාව විපරිණාම වෙන කොට එයාට දුක එන්නේ එයා ඒ උපේක්ෂා වේදනාවේ ඇලිලා හිටපු නිසා යි.

මේ තුන් වේදනාව නිසා ම තණ්හාව උපදිනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙදනා පච්චයා තණ්හා කියලා පොදුවේ මාතෘකාව තැබුවේ ඒ නිසායි. වේදනාව නිසා ම යි, යම්තාක් තණ්හාව උපදිනවා නම් උපදින්නේ කියන එක. ඒක මහානිදාන සූත්‍රයේ තව ටිකක් විස්තරකරනවා. දීඝ නිකායේ වෙදනාපච්චයා තණ්හා'ති ඉති ඛො පනෙතං චුතතං. තදානන්ද, ඉමිනා පෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා වෙදනා පච්චයා තණ්හා - වේදනා

ප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හා වෙනවා කියලා යමක් මා විසින් දේශනා කරා නම් ආනන්ද, මේ පරියායෙන් වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව වෙනවා කියන කාරණාව දතයුතු යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා. වේදනා ව හි ආනන්ද, නාභවිසස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කසසචි කිමහිති සෙය්‍යථීදං: වකඛුසමථසසජා වේදනා සොතසමථසසජා වේදනා ඝාතසමථසසජා වේදනා ජීවහාසමථසසජා වේදනා කායසමථසසජා වේදනා මනෝසමථසසජා වේදනා.- සබ්බසො වේදනාය අසති වේදනානිරොධා අපි නු බො තණ්හා පඤ්ඤායෙථා? “කි. ආනන්ද මේ වේදනාවල් තියෙනවා. වක්ඛු සමථස්සජා වේදනා - ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා වේදනාව උපදිනවා. කනට ශබ්දයක් ගැටීම නිසා, නාසයට ගඳ සුවඳක් දැනීම නිසා, දිවට රසයක් දැනීම නිසා, කයට ස්පර්ශයක් දැනීම නිසා, හා මනසට අරමුණු ලැබීම නිසා වේදනා උපදිනවා යන මේ යම් වේදනාවක් කිසිවක් හට කිසි තැනක, සියලු අයුරින් ම සියලු ලෙසින් ම නො වී නම්, මේ තියෙන වේදනාවන් කාට හරි මේ සියලු ආකාරයෙන් ම නැතිවුනොත් හැම අයුරින් ම වේදනා නැති කල්හි වේදනා නිරෝධයෙන් තෘෂ්ණාවක් පැනේ ද?” කියලා අහනවා. එතකොට මේ වේදනාවෙන් යම්කිසි කෙනෙක් නිරුද්ධවුණොත්, එතකොට වේදනාව නැති තැනත් තණ්හාවක් පනවන්න පුළුවන් ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා.

“නො හෙතං භන්තෙ”. “වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය.” ඒක කවදාවත් වෙන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි.

“තසමාතිහානන්ද, එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො තණ්හාය යදිදං වේදනා”.

“ආනන්දය එහෙයින් වේදනා යන මෙය ම තෘෂ්ණාවට හේතු වේ”. කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

එහෙනම් තණ්හාව කියලා යමක් උපදිනවා නම් ඒකට හේතුව වේදනාව ම යි කියලා තේරුම්ගන්න. ඒකෙන් මම ඒ නිසා ඒකයි මම අර මුලින් මතක්කරේ වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන කොට, අපට තණ්හාවෙන් තොරව වේදනාවල කොතෙකුත් තියෙන්න පුළුවන්. වේදනාව විඳින්නත් පුළුවන්. කෙනෙකුට තණ්හාවෙන් තොරව වේදනා විඳින්නත් පුළුවන්කම තියෙනවා. වේදනාව ලැබෙනවා. හැබැයි යම්තාක් තණ්හාව කියලා යමක් තියෙනවා නම්, ඒක වේදනාවෙන් තොරව ලැබෙන්නේ නැහැ. වේදනාව තණ්හාවෙන් තොරව කොතැනක හරි ලැබෙන්න පුළුවන්. නමුත් යම් තැනෙක තණ්හාවක් ලැබෙනවා නම් උපදිනවා නම්, ඒ වේදනාව නිසා ම යි. වේදනාව ඇති තැන ම යි. වේදනාව යම් දවසක නො තිබී තණ්හාව උපදිනවා කියන ධර්මතාවයක්, ධර්මනියාමයක් ලැබෙන්නේ නැහැ කියන එක යි මෙතැනින් තේරුම්ගන්න ඕන.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එඤ්ඤා නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. යම් තාක් මේ තණ්හාව මෙන්න මෙහි උපදීද, කොහේ ද? යං ලොකෙ පියරූපං සාත රූපං - ලෝකයේ යමක් ප්‍රිය ස්වරූපයේ ද, මධුර ස්වරූපයේ ද, එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එඤ්ඤා නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. මෙතැන යි තණ්හාව උපදින්නේ. මෙතැන යි තණ්හාව පවතින්නේ. හැසිරෙන්නේ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ චතුරාර්ය සත්‍යය පෙන්නකොට පෙන්නවා.

එතකොට මේ තණ්හාව ආකාර දෙකක් ගන්නවා. එකම වේදනාව නිසා උපදින තණ්හාව. ආකාර දෙකක් ගන්නවා. ඒක තමයි වට්ටමූලික තණ්හාව හා සමුදාචාර තණ්හාව කියනවා.

වට්ටමූලික තණ්හාව කියලා කියන්නේ සසර නැවත නැවත උපදිමින්, උපදින්න හේතුවන තණ්හාවක් තියෙනවා. ඒ තණ්හාව යම් දවසක මාගීඥානයෙන් තමයි නිරුද්ධවෙන්නේ. ඒ තාක් ඒ තණ්හාව අර කියපු ආකාරයට නිරුපද්‍රිතව තියෙන තාක් කල් කොතැන කොතැන හරි ඉපදෙමින් ඉපදෙමින් යන්න හේතුවෙනවා. ඒ නිසා අපි අනවරාග්‍ර සංසාරයේ පූවී කෙළවරක් පේන්න නැති මේ සසර අපි ඇවිදගෙන, ඇවිදගෙන, ඇවිදගෙන ආවා නම් දුක් විඳිමින්, ඒ මේ වට්ටමූලික තණ්හාව නිසා යි. ඒ අප තුළ නො නැසී පවතින තණ්හාව නිසා තමයි ඒ සසර ඉපදෙමින් දුක් විඳිමින් ආවේ.

සමුදාචාර තණ්හාව කියලා කියන්නේ අපි මේ ප්‍රායෝගික ජීවිතය තුළ ජීවත්වෙන කොට, එදිනෙදා කටයුතු කරන කොට, ඒ ඒ තැන උපදින තණ්හාවක් තියෙනවා. ඒ තණ්හාව නිසා යම්, අපේ ජීවිත තුළ දුක් දොම්නස් ගලාගෙන එනවා. රණ්ඩු සරුවල් තාඩන පීඩන ඇනුම් බැනුම් කලහ විවාද, තා තෝ කියාගැනීම් මේ සියල්ල නිමිණයවෙන තණ්හාවකුත් තියෙනවා. ඔවුනොවුන් ඇත කොටා ගැනීම්, හිරේ විලංගුවේ වැටීම්, මවු මැරීම, පියා මැරීම, මේ සියලු දේ නිමිණය කරලා දෙන අපේ ජීවිතය ඇතුළේ, වර්තමාණ ජීවිතය ඇතුළේ නිමිණය කරලා දෙන, මේ ප්‍රශ්න සියල්ලම තණ්හාව නිසා යි. ඒකට කියන්නේ සමුදාචාර තණ්හාව කියලා යි. අන්න ඒ සමුදාචාර තණ්හාව පිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා නිදාන සූත්‍රයේ ඉතාමත් ම ලස්සනට අලංකාරව පැහැදිලි කරලා තියෙනවා. අපි ඒක පොඩ්ඩක් බලමු.

ආනන්ද මෙසේ මේ වේදනාව නිසා තණ්හාව වේ. එතකොට යම්තාක් මේ වේදනාව තියෙනවා නම් වේදනාව නිසා තමයි තණ්හාව. එතකොට තණ්හාව නිසා පරියෙසනය වේ. පරියෙසනය කියන්නේ අරමුණු සෙවීම යි. ලෝකයේ අරමුණු සොයන්නේ තණ්හාව නිසා යි. දැන් රක්ෂා කරමින්, ගොවිතැන් කරමින්, ඔය ව්‍යාපාර කටයුතු කරමින් මේ වස්තු, දේපොල, සල්ලි, මිලමුදල්, යානවාහන, ඥාති හිතෙහිත්, මේ ඔක්කෝම අරමුණු හැටියට අපට දාන්න පුළුවන්. ඒ අරමුණු අපි සොයන්නේ තණ්හාව නිසා යි.

තණ්හාව නිසා පරියෙසනය කියන එක අපි පටන්ගන්නවා.

පරියෙසනය නිසා ලාභය. ඒ නිසා අරමුණු ලැබීම කියන එක සිද්ධවෙනවා. ලාභය කියලා අපි කියන්නේ. සොයන කෙනාට ලැබෙනවා. ලාභය ලැබෙනවා. හොයන්නෙත් එහෙම බලාපොරොත්තුවෙන් නේ. යම් දෙයක් බලාපොරොත්තුවෙන් තමයි හොයන්නේ. පරියේශනය නිසා ලාභය ලැබෙනවා.

ලාභය නිසා විතක්ක වෙනවා. ලාභය ලැබුණහම ඒකේ අපි විතක්ක කරනවා. මේකෙන් මේ ප්‍රයෝජනය ගන්නවා. “මේක මට හොඳ යි. මේ මේ මේකෙන් මේ වගේ ලාභයක් ලබන්න ඕන. මේක හරි වටිනවා” කියලා එතකොට ඒ ලැබීමත් එක්ක ඒ අරමුණු සනිටුහන් කරනවා. විතක්ක කරලා, විචාර කරලා, ඒවා පිළිබඳව අපි එක එක අදහස් ඇතිකර ගන්නවා ආශ්‍රව වශයෙන්. ඒකට කියනවා **විතක්ක විනිශ්චය** කියලා.

විතක්ක විනිශ්චය නිසා ඡන්දරාගය උපදිනවා. ආත්ත ඒ නිසා අපට ඡන්දරාගය, ඒ කියන්නේ ආශාවෙන් ඇලෙනවා. ඒ ආශාවෙන් ඇලුණේ, ඡන්දරාගය ඇතිවෙන්නේ විතක්ක විනිශ්චයෙන්. අරමුණු හොයන නිසා යි.

ජනරාගය නිසා අධ්‍යවසානය, ඒ කියන්නේ මමය මාගේය කියලා දැඩි ලෙස ඒවා සනිටුහන් කරගන්නවා. ඒවා පිළිබඳව අපි බැඳෙනවා. අධ්‍යවසානය කියන්නේ ඒක යි. මම මගේ කියලා ඒ බලවත් ලෙස අරමුණුවල එල්ලෙන ගතියට අධ්‍යවසානය කියලා කියනවා.

අධ්‍යවසානය නිසා පරිග්‍රහය. පරිග්‍රහය කියන්නේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ඨි වශයෙන් ඒවා මගේ ය කියලා අයත්කරගන්නාබව එනවා. එතකොට ජනරාගය නිසා ඒවා අපි අරමුණු දැඩිව ගන්නවා. ඒවාගේ වටිනාකම් ගොඩනගා ගන්නවා. වටිනාකම් ගොඩනගා ගත්තහම වස්තු පරිග්‍රහය කියන එක, තණ්හාවෙන් දෘෂ්ඨියෙන් ඒවා මගේය කියලා අපි අයත්කර ගන්නවා. ලංකර ගන්නවා.

වස්තු පරිග්‍රහය නිසා මසුරුබව අපට ගොඩනැගෙනවා. මසුරුබව කියන්නේ. මච්ඡරිය කියලා කියන්නේ. මසුරුකම කියලා කියන්නේ තමන්ගේ දේවල් අන් අයට දෙන්න කැමැති නැති බව යි. අන් අය හා සාධාරණ වෙනවාට අන් අයට දකිනවාටවත් කැමැති නැතිබවට යි මසුරුබව කියලා කියන්නේ. ඒ නිසා මසුරු කෙනාට කවදාවත් පින් කරන්න, දන් දෙන්න, කුසල් කරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. මොකද, එයාට පෙනෙන්නේ, එයාට වැටහෙන්නේ. තමාගේ මම, මගේ කියලා ගත් දේවල් අහිමිවෙනවා කියලා යි. ඒ මසුරුකම යි.

ගාථාවක් කියන්නේ, අගභිකඛන්ධො සමුද්දොව මහිවිණො වා ති පුග්ගලා සකටෙන පච්චයං දෙන්තො තයො තෙ තෙ අපච්චයා ති. ගිනි කන්දක, ඒ වාගේ සමුද්දයක, ඒ වාගේ ම මසුරු පුද්ගලයාගේ, මේ තුන්දෙනා ගත්තහම,

- ★ ගිනි ගොඩකට කොච්චර දර දැම්මත්, ඒක ඇති ඇති යි කියලා කියන්නේ නැහැ. ගිනි ගොඩකට කොච්චර දර දැම්මත් ඒවා පිවිටෙනවා. ඒකට ඇති කියලා සීමාවක් පනවන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.
- ★ මහමුහුදටත් කොයි තරම් ජලය ගලාගෙන ආවත් ඒකට ඇතිවෙන්නේ නැහැ. කොයි තරම් ජලය ආවත් ඒකේ වැඩිවීමක් පෙනෙන්නේ නැහැ.
- ★ ඒ වගේ මහිව්ණොජාති පුග්ගලා සකටෙන පච්චයං දෙන්තො - කරන්න ගණන් ප්‍රත්‍ය පහසුකම් ගෙනත් දුන්නත්, ලැබුණත් මසුරු පුද්ගලයාට, “හා දැන් ඇති” යි කියලා එයා ඒකේ සීමාවකට, තෘප්තිමත්භාවයකට පත්වෙන්නේ නැහැ.

මසුරුකම කියන එක ගොඩනැගෙන්නේ මොකක් නිසා ද? පරිග්ගහය - මම, මගේ කියලා තණ්හාවෙන් ගැනීම නිසා තමයි මසුරුබව ගොඩනැගෙන්නේ. මසුරුකම නිසා තමයි රැක්ම හම්බවෙන්නේ. මසුරු කෙනා රකිනවා එක එක ජාති. තමන් මම මගේ කියලා ගත්ත දේවල් රකින්න පෙළඹෙනවා. ආරක්‍ෂාකරන්න පෙළඹෙනවා.

ඒ ආරක්‍ෂාව නිසා අන්න ඊළඟට එන ප්‍රතිපලය මොකක් ද? රැක්ම නිසා ඔහුට දඩුමුගුරු ගැනීම, අවි ගැරුම්, කලහ විවාද, ත්‍රිං තා තෝ කියා ගැනීම, ඇනුම් බැනුම්, මුසා බස්, කේලාම් කීම ආදී නොයෙක් ලාමක අකුසල් අන්න ඔහුට පහළවෙන්න ගන්නවා. එතකොට යම් තාක් කළහ, විවාද, කේලාම් කීම්, දුශ්ශීලකම් ආදී නොයෙක් අකුසල් ධර්මයෝ ලෝකයේ පහළවෙනවා නම් මේ සියලු අකුසල ධර්මයෝ පහළවෙන්න හේතුව මොකක් ද? රැකීම කියන එක යි. රකවල යි. ආරක්‍ෂාකිරීම කියන එක යි. ආරක්‍ෂාව කියන යමක් ඇද්ද,

මෙයම යි හේතුව. වාද, විවාද, තා තෝ කියාගනිමින්, දඬු මුගුරු ගැනීම, කේලාම් කියමින් මේ සියලු දේට හේතුව තමන් රකින්න දේවල්.

යම් ආකාරයෙන් කෙනෙකුට රකින්න දේවල් නැතිනම්, රැක්ම කියන එක නැතිනම් ඔහු කවදාවත් අර කියන තැනට එන්නේ නැහැ. අකුසල් ගොඩනැගීම, දුශ්ශීලකම් ඇතිවෙලා, තා තෝ කියාගෙන, ගහ බැණගෙන, දඬු මුගුරු අවි ආයුධ ගැනීමේ සියල්ල වෙන්නේ, රකින්න දෙයක් තිබ්බොත් තමයි. ඒ නිසා රැකීමට හේතුව මොකක් ද? යම් විදියකින් කෙනෙකුට මසුරුකමක් නැතිවුණොත් තමන් උපයන දේ පිළිබඳව, තමන් ලග තියෙන දේ පිළිබඳව, මසුරුකම නැතිවුනොත්, ඔහුට රකින්න දෙයක් කියලා එන්නේ නැහැ. මසුරුකම තියෙන කෙනා තමයි රකින්නේ.

ඒ නිසා යම්තාක් රැකීම කියන යමක් විද්‍යාමාන වෙනවා නම්, ඒකට හේතුව මහණෙනි, මසුරුබව නිසා රැක්ම කියන එක ගොඩනැගෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා.

ඒ නිසා ආනන්ද, මසුරුබව යන යමක් වේ ද, එය රැක්මට එයම හේතු යි. ඊට පස්සේ මසුරුබවට හේතුව මොකක් ද? **මසුරුබවට හේතුව තමයි වස්තු පරිග්‍රහය.** මම මගේය කියලා අපි දේවල් අල්ලාගැනීම. මම නො වන දේවල්, මගේ නො වන දේවල්, මේ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත, ඇතිවෙව්වි සැතින් නැතිවෙලා යන, අනාත්ම ධර්මයෝ අපි අවිද්‍යාව නිසා මගේය කියලා අල්ලාගන්නවා. අන්න ඒ මසුරුබවට නිධානය, මසුරුබවට හේතු ව මගේය කියලා සනිටුහන් කරගැනීමයි.

එතකොට ඒ පරිග්‍රහය හෙවත්, මම මගේය කියලා ගන්නේ මොකක් නිසා ද? උපාදානය, එහෙම නැති නම් අධ්‍යවසානය

නිසා යි. අපි ඒ දේවල් කියලා වටිනාකම් ගොඩනගාගෙන තියෙනවා. “මේ මේ මේ ලාභයන්, මේ මේ ප්‍රයෝජනයන් තියෙනවා” කියලා අපි ගොඩනගාගෙන, අපි එහෙම අපි විතර්කී සිතුවිලි ඇතිකරගෙන තියෙනවා. ඒ නිසා තමයි මම මගේ කියලා අපි ගැනිම් ඇතිවෙන්නේ.

අපට මගේ, මම කියලා අදහස් එනවා නම් ඒ ඉබේ ආපු එකක් නෙවෙයි. මේවා රහත්වෙනකම් කිඳා බැසගෙන තියෙන දේවල්. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා මේවා අපට ඉබේ ඇතිවෙවිච්චි දේවල් නෙවෙයි. මගේය කියලා යමක් ගන්නවා නම් ගන්නේ අපි අරමුණු දැඩිව ගත්ත නිසා යි. ඒ වාගේ වටිනාකම් ගොඩනගාගත්ත නිසා යි. වටිනාකම් නැති අසාර දේවල්වලට අපි වටිනාකම් දීපු නිසා යි මගේ ය කියලා අපි දැඩිව ගැනිම් අපි අපේ ජීවිත තුළ හම්බවෙලා තියෙන්නේ.

ඒ නිසා අධ්‍යවසානය හෙවත් ඒ වටිනාකම් ගොඩනැගීමට හේතුව මොකක් ද? ඒක ඉබේ හටගන්නේ නැහැ. ඒකට හේතුව ඡන්දරාගය යි. ඒවා කෙරෙහි ආශාවෙන් ඇලීම යි ඒකට හේතුව.

ඒ ඡන්දරාගය කියන එකත් නිකම් උපදින්නේ නැහැ. ඡන්දරාගයක් ඇලීමක් තියෙනවා නම් ඒකට හේතුව විතර්ක විනිශ්චය යි. අරමුණු විනිශ්චය යි. “මේක හොඳ යි, මේක නරක යි, මේක ප්‍රයෝජනවත්” කියලා අපි මේ අරමුණු විනිශ්චය කරනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, මෙන්න මේ හැම අරමුණක ම එක ම ස්වභාවයක් තියෙන්නේ කියලා පෙන්වා දෙනවා. මොනවා ද ඒ? සියල්ල සංඛ්‍යා යි. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත දේවල්. ප්‍රත්‍ය නැතිවෙනකොට නැතිවෙලා යනවා. ඒවා මගේ කියලා, මගේ

ආත්මය කියලා වසඟයේ තබාගන්න පුළුවන් දේවල් නෙවෙයි. හැම අරමුණක් ම අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි.

නමුත් ඒ සියලු අරමුණුවල එහෙම තියෙද්දී අපි අවිද්‍යාව නිසා අන්න අර වගේ විනිශ්චයන්වලට යටවෙනවා. ඒ නිසා ඡන්ද්‍රාගය ගොඩනැගෙනවා.

විතක්ක විනිශ්චයට හේතුව මොකක් ද? විතක්ක විනිශ්චයට හේතුව ලාභය යි. ලාභය නිසා විතක්ක විනිශ්චය වේයැයි කියමින් මහණෙනි, ඒ නිසා මේ ලාභ ලැබෙන කොට අපි ඒවා පිළිබඳව අර වාගේ වටිනාකම් දෙනවා. ඒක මේ අවිද්‍යාව නිසා එකකට එකක් බැඳිලා යි.

ඒ නිසා ලාභය යි කියන එක කුමක් නිසා ද උපදින්නේ? ලාභය යි කියන එක පරියේෂණය නිසා යි. අපි අරමුණු සොයනවා. අරමුණු සොයමින්, ඒවා ගවේශණය කරනවා. අපි කියන මෙන්න මේ ජීවත්වීම තුළ රැකිරුණ ආදී මේ ඔක්කෝම අරමුණු සෙවීම. ඒ නිසා තමයි ලාභය කියන එක ගොඩනැගෙන්නේ.

අරමුණු හොයන්නේ තණ්හාව නිසා යි. තණ්හාව නිසා අරමුණු සොයනවා. තණ්හාව නැතිනම් අරමුණු සෙවීම කියන එක එන්නේ නැහැ. ලැබෙන දෙයින් ඒ ඒ දවසේ ජීවත්වෙලා අපි නුවණින් කටයුතු කරනවා. මම මේ කියන්නේ සාමාන්‍යයෙන් අපි මේ ජීවත්වෙන්න රැකිරුණා කරමින් කටයුතු කරනවා කියන එක නෙවෙයි. ඇතැම් අය ඒ අසීමිත ලෙස මේවා පස්සේ යමින්, හඹා යමින් මුලු ජීවිතයේ ම වගේ මේ වෙනුවෙන් හරිහම්බ කරන දේවල් කෙරෙහි යොදවලා. අපි ජීවත්වෙන වයස ගත්තහම මේ වයසෙන් මම හිතන්නේ වැඩි ප්‍රමාණයක් ඒ වෙනුවෙන් අපි කැපකරලා තියෙනවා. අපේ

පර්යේෂණය මිච්ඡා පර්යේෂණයක් වෙලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ කියන වැරදි නිසා යි.

- පර්යේෂණයේ තණ්හාවට හේතුව අප තුළ උපදින වේදනාව යි.
- අන්න ඒ එකම වේදනාව නිසා මේ විදියට තණ්හාව උපදිනවා.
- තණ්හාව නිසා අපි අරමුණු හොයනවා.
- අරමුණු හොයනකොට ලැබෙනවා.
- ලැබීම නිසා අප තුළ ඡන්දරාගය ගොඩනැගෙනවා.
- ඡන්දරාගය ගොඩනැගෙනකොට අපි ඒවා දැඩිව ගන්නවා. වටිනාකම් ගොඩනගාගන්නවා.
- වටිනාකම් ගොඩනගාගත්තහම ඒවා මගේ කියලා අපි අයිතිකරගන්නවා.
- මගේ කියලා අයිතිකරගත්තහම වෙන්නේ අපට ඒ තුළ මසුරුකම ගොඩනැගෙනවා.
- මසුරුකම ගොඩනැගීම නිසා අපට රකින්න දේවල් තියෙනවා.
- රැක්ම නිසා අපි හැමදාම දුක් විදිනවා. නොයෙක් අකුශලධර්මයෝ, දුශ්ශීලකම්, කුසල්කරන්න බැරිකම, අනික් අයත් එක්ක ගැටෙන දුක් සියල්ල ම උපදින්නේ මේ නිසා යි.

එහෙයින් ආනන්ද, තණ්හාව නම් වූ යමක් ඇද්ද ආනන්ද, මේ වට්ටුලික තණ්හාව හා සමුදාචාර තණ්හාව යන මේ දෙක දහම් වූ එක් ම වේදනා ව නිසා එක් ම වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන්, උපදිනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා දෙනවා.

ඒ නිසා මේ තණ්හාව කියන මේ ධර්මය ගත්තහම මේ වේදනාව ප්‍රත්‍යාවේලයි තණ්හාව උපදින්නේ කියන එක අපි මේ පරියායෙන් දැනගන්නවා. මේක තවත් අපට මේකට අදාල බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සූත්‍රයක් අපට ගන්න පුළුවන්. (ඒකේ යම් කොටස් ටිකක්. මුලු සූත්‍රය ම නෙවෙයි,) **වූලතණ්හාසංඛ්‍යා සූත්‍රය.** මහාතණ්හාසංඛ්‍යා සූත්‍රය කියලා සූත්‍ර දෙකක් තියෙනවා. ඒකෙන් මහාතණ්හාසංඛ්‍යා සූත්‍රයේ පෙන්නනවා මවු කුසයේ ඉඳන් මේ පටිච්චසමුප්පාදය සකස්වෙන ආකාරය පිළිබඳව. මේ පටිච්චසමුප්පාදය සකස්වන ආකාරය අපට අංග වශයෙන්, ධර්ම කාරණා වශයෙන්, පෙල ගස්වලා තියෙනවා. අපේ මේ ජීවිතය ඇතුළේ, අපට පෙනෙන ලෝකය තුළින් ඒ පටිච්චසමුප්පාදය ගොඩනැගෙන්නේ කොහොම ද කියන එක පිළිබඳව මහාතණ්හාසංඛ්‍යා සූත්‍රයේ පෙන්නලා දීලා තියෙනවා.

ඊට අමතරව අපට මේක පිළිබඳව තව දහම් කාරණාවක් තියෙනවා. මේ ආනාපානසති **පටිසම්භිදාමගගයේ ආනාපානසතිකථා** කියලා කොටසක් තියෙනවා. ඒකෙන් තියෙනවා මේ කාරණාව. ආනාපානසතිකතාවල තියෙනවා **සොළසකවස්තු උපක්කිලෙස** කියලා, ආනාපානසතියට උපක්කිලේග ධර්මයෝ. එතකොට ඒ උපක්කිලේග ධර්මයන් අටක් පෙන්නනවා. ආනාපානසතියට උපක්කිලේග හැටියට නිවරණ දී ධර්ම ටිකක් පෙන්නනවා.

ඒකේ මේකට අපට ගලපාගන්න පුළුවන් උපක්කිලේගයක් හැටියට පෙන්නනවා කාමච්ඡන්දය කියන එක. **කාමච්ඡන්දය කියන එක ම යි මේ තණ්හාව** කියලා අපට තවත් වචනවලින් කියලා තියෙන්නේ. එතකොට භාවනා කරන කෙනාට ලැබෙන්නේ මේ කාමච්ඡන්දය හැටියට යි.

කාම ලෝකයේ ගත්තහම එතකොට ඒ කාමච්ඡදය ම යි තණ්හාව කියලා තවත් ස්වරූපයකින් කියන්නේ. එතකොට ඒකේ ලක්ෂණට පෙන්නනවා මෙන්න මෙහෙම කාරණාවක්. **තෙක්ඛම්මං අරියානං නියාණං** - එතකොට කාමච්ඡදයට විරුද්ධ දේ තමයි නෙෙශ්ක්රමයය, තෙක්ඛම්මයය, කියන එක. අපි කැමැත්තෙන් අල්ලාගත්තු අරමුණුවලට තියෙන ආශාව අත්හැරියා. ඒකට කියනවා නෙෙශ්ක්රමයය, තෙක්ඛම්මය කියලා. නෙෙශ්ක්රමයය හෙවත් තෙක්ඛම්මය **අරියානං නියානං** - ආයඨියෝ නිවනට යන මගක් තමයි මේ තෙක්ඛම්මය කියන්නේ. **තෙන ච තෙක්ඛම්මෙන අරියං නියානං.**

ඒ අරමුණු අතහැරීමෙන්, අරමුණුවල තියෙන ආශාව අතහැරීමෙන්, තෙක්ඛම්මය කරනකොටගෙන ආයඨියෝ නිවනට පත්වෙති. නිවනට පැමිණෙත්. **කාමච්ඡන්දො නියානාවරණං.** අන්න ඒ නිවනට පැමිණෙන මග ආවරණය කරනවා කාමච්ඡදය. ඒක නිසා

- තෙක්ඛම්මය නිවන් මගට පත්කරන මාගීයක්.
- කාමච්ඡදය හෙවත් තණ්හාව නිවන ආවරණය කරන දෙයක්.

තෙන ච කාමච්ඡන්දෙන නියුත්තො - යම් කිසි කෙනෙක්ගේ තණ්හාවෙන් කාමච්ඡදයෙන් වැහිලා ඉන්නවා නම් නියුක්තවෙලා ඉන්නවා නම්, **නියුත්තො තෙක්ඛම්මං අරියානං නියානං නප්පජානාති** - අර ආයඨියෝ නිවනට යන නෙෙශ්ක්රමය වූ, වූ මාගීය පෙනෙන්නේ නැතුව යනවා, වැහිලා යනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා.

ඒ නිසා නෙක්බම්මය කියන එක නිවන් මග යි. කාමච්ඡන්දය කියන එක නිවන අහුරනවා. එහෙම නැතිනම් නෙක්බම්මය කියන දුක නිවන මග යි. කාමච්ඡන්දය දුක හදන මග යි.

ඒ නිසා අපට කාමච්ඡන්දයක් ඇතිවෙන කොට, තණ්හාවක් ඇතිවෙන කොට තණ්හාව නැතිකරන්න තව යෝනිසෝ මනසිකාරයක් යොදාගන්න පුළුවන් මෙන්න මේකෙන්. තණ්හාව කාමච්ඡන්දයක් එනකොට අපි හිතන්න ඕන මේ මගේ නිවන්මග අහුරන ධර්මයක්. නිවන වහලා දාන දෙයක් මේක. ඒ නිසා මේක අතහැරියොත් මේකට තියෙන ආශාව අතහැරියොත්, මා තුළ ගොඩනැගෙන්නේ, ඒ වෙලාවට මතුවෙන්නේ, එතැන ම නිවන් මාර්ගය නේ ද? හරියට අර මංවුලාවෙලා හිටපු කෙනෙකුට මාර්ගයක් දකින්න ලැබෙනවා, මාර්ගයක් පෙන්නනවා වගේ, යම් කිසි කෙනෙකුට ඒ මොහොතේ ම පුළුවන් නම් ඒකට තියෙන ආශාව අත්හරින්න, ඒ මොහොතේ ම එයාට නිවන් මග ගොඩනැගෙනවා කියන අන්න ඒ යෝනිසෝමනසිකාරය එයාට උපදවාගන්න පුළුවන්.

ඒ නිසා හැම වෙලාවේ ම තණ්හාව, කාමච්ඡන්දය නිවන අහුරන ධර්මයක්. ඒ වාගේ ම ඒ මොහොතේ අපට පුළුවන් නම් ඒකට ආශාව තණ්හාව අයිත්තකරගන්න අන්න එයා නිවන් මග ඒ මොහොතේ ම විවෘතකරගන්නවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා.

ඊට පස්සේ, අපි බලමු මෙතැන ඒ කාරණාවත් එක්ක, අපි ඊළඟ අපි “මම” කියපු මේ මහාතණ්හාසංඛය සූත්‍රයේ මේක තියෙන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ, ඒ මජ්ඣිම නිකායේ තණ්හාසංඛය සූත්‍ර දෙකක් තියෙනවා. මේ මහාතණ්හාසංඛය සූත්‍ර යේ මේ සාබ් භික්ෂුවක් අරභයා ඒකේ දීඝී නිධාන කතාවක්, ලස්සන නිධාන කතාවක් තියනවා. ඒ මේ සූත්‍රය දේශනා

කරන්න හේතුවෙව්වි දේ යි. ඒ දෘෂ්ඨියක් ඇතිවෙව්වි එකක් පිළිබඳව මතුවෙලා යි.

එතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදයේ උන්වහන්සේ තමන් ට ම මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ තුළ නිසැකවෙන්න දහම් පරියායක් පෙන්නනවා. ඒක ඔය යම්කිසි කෙනෙක් කවදාහරි කියනවා නම් මේ දුක ආවේ අවිද්‍යාව නිසා කියලා, එහෙම නැතිනම් තණ්හාව ඉපදුනේ වේදනාව නිසා කියලා, ඒ කවුරුවත් කියාපු නිසා නෙවෙයි. තමන් ම දැකලා, තමන් ම අත්දැකලා යි කියන්නේ. ඒක මේ ධර්මයේ තියෙන සාන්ද්‍රිධීක ප්‍රතිඵලයක්.

එයා ධර්මය තුළින් ම දැකලා, තමන් ම මේක අත්දැකලා යි දුකට හේතුව තණ්හාව යි, එහෙම නැතිනම් මේ තණ්හාව ඇතිවුණේ වේදනාව නිසා යි, කියලා තමන්ගේ ම අත්දැකීමෙන් ම කියනවා මිසක් තව කෙනෙක්ගේ විශ්වාසය මත නෙවෙයි. මුලින් ඒක අපි ශ්‍රද්ධාවෙන් බුද්ධදේශනාව අනුව පිළිඅරගෙන පසුව ඔහු තමාගේ ම අත්දැකීමක් හැටියටයි පෙන්නන්නේ. ඉතින් ඔන්න ඔය ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ තණ්හාසංඛ්‍යා සූත්‍රයේ පෙන්නලා, ඊට පස්සේ මේ දුක අපට හටගන්නා ආකාරය පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා.

ඒකේ පෙන්නනවා මෙන්න මෙහෙම ලස්සන කාරණාවක්:

මහණෙනි, තුන්දෙනෙකුන්ගේ සමවධානයෙන් ගර්භාවක්‍රාන්තියක් එහෙම නැතිනම් ගැබ්ගැනීමක් සිද්ධ වෙයි. මේ සත්ත්වලෝකයෙහි දෙමාපියෝ සන්නිපතිත වෙත් ද, (එතෙකුදු වුව) මව ඔසප් නො වූ ද, ගඳබෙක් (එහි උපදනා සතෙක්) නො එළඹියේ වේ ද, එතෙක් ගර්භාවක්‍රාන්ති නො

වන්නේ ය. මෙලොව දෙමාපියෝ සන්නිපතිත වෙත් ද, මව ඔසප් වූ ද, (එතෙකුදු වුව) ගදඹෙක් නො එළඹියේ වේ ද, එතෙකිනුදු ගභාවක්‍රාන්ති නො ම වෙයි. මහණෙනි යම් අවස්ථාවෙක දෙමාපියෝ සන්නිපතිත වෙත් ද, මව ද ඔසප් වූ ද, ගදඹෙක් එළඹියේත් වේ ද, මෙසේ තුන් දෙනෙකුගේ සන්නිපාතයෙන් ගර්භාවක්‍රාන්ති වෙයි.

මෙතැන ගන්ධිබයෙක් කියලා කියන්නේ මවු කුසට විඤ්ඤාණයක් බැස ගැනීම යි. අපි කියන්නේ දරුවෙක් පිළිසිඳගන්නවා කියලා. ඒක තමයි මේ ගන්ධිබයාගේ එළඹ සිටීම කියලා කියන්නේ. එතෙකිනුදු ගභාවක්‍රාන්ති නො ම වෙයි. ඒ කියන්නේ දෙමව්පියන් එකතුවුවත්, මේ විඤ්ඤාණයක් බැසගත්තේ නැතිනම්, ඒත් මේ ගැබ් ගැනීම කියන එක වෙන්නේ නැහැ.

වෙන්නේ කොහොම ද, දෙමව්පියෝ සන්නිපාත වේ ද, මව ඔසප් වේ ද, ඒ විඤ්ඤාණයාගේ හෙවත් ගන්ධිබයාගේ එළඹ සිටීමක් වේ ද, මේ තුන්දෙනාගේ සන්නිපාතයෙන් ගර්භාවක්‍රාන්ති වෙයි.

ඊට පස්සේ, මහණෙනි, මව ගුරුභාරයක් වන ගෙල ගබ් නවමසක් හෝ දසමසක් හෝ මහත් (දිට්) සැකෙන් ඒ කියන්නේ සැකයකින්. ජීවිතය පවා සමහරවිට මේක නැතිවෙන්නත් පුළුවන්. ඒ වගේ මහත් වූ වෙහෙසකින් කුසින් උසුලයි. මහණෙනි මව ගුරුබරක් වන තෙල දරු නවමසක්හුගේ හෝ දසමසක්හුගේ ඇවෑමෙන් මහත්සැකෙන් වදයි. බිහිකරයි. උපන් තෙල දරු මවු ලෙහෙයෙන් පුස්තේ වේ. එතකොට ඒ උපන්න දරුවා මවගේ ලේවලින් පෝෂණය කරනවා. මහණෙනි, ආර්යාවිනයෙහි දී තෙල ලෙහෙය මවගේ තනකිරි නම් වෙයි. මහණෙනි ආයුෂී විනයේ ලේ කියලා

කියන්නේ මවගේ කිරිය යි කියමි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා.

ඊට පස්සේ මහණෙනි ඒ කුමරා, ඒ බිහිවෙච්චි දරුවා (ඉඳුරන් පිනවන්නට නිසි වැඩිවියට පැමිණ ඉන්ද්‍රිය පරිපාකය ලදින් කුමරුන් කෙළෙනා යම් යම් කෙළිබඩු ඇත් ද, එයින් කෙළියි. ඒ කෙළි කෙසෙය යත් : කුඩානගුල, දඬුකඩ, (කල්ලි ගැසුම) පිරිවැටුම, බුමුසක, පත්මුවානැළි, කුඩා රිය, කුඩා දුනු යන මේ යි. ඒ ඒ දෙයින් සෙල්ලම් කරනවා. ඒවා ඉතින් තමන්ට ඒ කුඩා දරුවන්ට තියෙන කුඩානගුල්, දඬුලි, ඒ වාගේ ම සත්තු, රිය ආදී මේවා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

එතකොට ඔන්න දැන් මවුකුසට දරුවෙක්, විඤ්ඤාණයක් බැසගෙන නව මසක් හෝ දසමසක් ඇවෑමෙන් ඒ දරුවා බිහිවෙනවා. බිහිවුනායින් පස්සේ කාලයාගේ ඇවෑමෙන් ඉන්ද්‍රියයන් මුහුකුරනවා කියන්නේ, ඇහැ, කන, නාසය, දිව, ශරීරය ආදී මේ ඇතින් රූප බලලා සතුටුවෙන්න පුළුවන් මට්ටමට එයා ලොකුවෙනවා. ඔය අපගේ ජීවිතයේ දැන් ප්‍රායෝගිකව සිද්ධිය යි පෙන්නන්නේ.

මහණෙනි ඒ කුමරා (ඉඳුරන් පිනවන්නට නිසි) වියපැමිණ මුහුකුරාගිය ඉඳුරන් ඇතිබවට පැමිණ පස්කම්ගුණෙන් සමර්පිතව සිය ඉඳුරන් පිනවයි. (කෙසේද?) ඉෂ්ට, කාන්ත, මනාප, ප්‍රියරූප, කාමොපසංහිත, රජනිය, චක්ෂුර්විඥෙය රූපයෙන් පිනවයි.

එතකොට ඔහු අන්න ඊට පස්සේ, එයා ඉන්ද්‍රියයන් මුහුකුරා ගියායින් පස්සේ, ඇහෙන්, කනෙන්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මේ මනසින් ඉෂ්ඨ, කාන්ත, මනාප, ප්‍රියරූපයන් ඔහුට හම්බවෙනකොට ඒවා දකින්න ආස යි. බලන්න ආස යි.

ඒවාගෙන් තමන් සතුටුවෙනවා. පින්වනවා. ශබ්ද, ගන්ධ, රස මේ සියල්ලෙන් ම ඔන්න අර ඉන්ද්‍රියයන් ටික ටික පින්වනවා. මව්පියෝත් ඒකට උදව්කරනවා. එයාට කැමැති කැමැති දේවල් ගෙනත් දෙනවා. ඒවායේ සතුටුවෙනවා. මෙන්න මේ විදියට ඔහු ජීවත්වෙනවා. ඒක තමයි අපි මේ ජීවත්වෙනවා, දරුවෙක් හදනවා කියලා කරන්නේ. ඔය අපේ ප්‍රායෝගිකව කරන සිද්ධි යි.

ඊට පස්සේ හේ ඇසින් රූප දැක පියරූප වූ රූපයෙහි සංරාග කෙරෙයි. ආන්න ඔහු ඊට පස්සේ තමන්ට රූප හම්බවෙනකොට ඒ රූපයෙහි ඇලෙනවා. අප්‍රිය රූප වූ රූපයෙහි ව්‍යාපාද උපදවයි. අකුසල් සිතැති ව නො එළඹ සිටි කාහියාසී ඇති ව ද වාස කෙරෙයි. ආන්න ඔහු අකුසල් සිතෙන් යුක්තව සිහිය මුලාවෙලා සිහිය නැතුව ඔහු වාසය කරනවා. යම් පල සමවතෙකැ ඒ ලාමක වූ අකුසල් දහම්හු නිරවශේෂව නිරුද්ධ වෙත් ද, ඒ වෙතොවිමුක්තිය ද ප්‍රඥාවිමුක්තිය ද තත්වූ පරිදි නො දනී. ඔහු ඒ අකුසල ධර්මයෝ ඇතිවෙන හෝ නැතිවෙන මාගීයක් යම් වෙතොවිමුක්තියක්, සිතේ මිදීමක් ප්‍රඥාවෙන් මිදීමක් තියෙනවා නම් ඒක ඔහු කවදාවත් දන්නේ නැහැ.

හේ මෙසෙයින් රාගද්වේෂ දෙකට පැමිණියේ මෙසේ රාග ද්වේශ දෙකට පැමිණියේ, - එතකොට ඔහු මේ විදියට රැ දාවල් දෙකේ අකැමැත්තෙන් ගැටෙනවා, කැමැත්තෙන් ඇලෙනවා. මේ දෙකේ ම තියෙන්නේ රාගය හා ද්වේශය යි. එතකොට මේසේ රාග ද්වේශ දෙකට ඔහු රැ දාවල් දෙකේ පැමිණෙමින් සුඛ වේවයි, දුඃඛ වේවයි, අදුඃඛාසුඛ වේවයි යම්කිසි වේදනාවක් විඳුනේ වේ ද, හේ ඒ වේදනා (තෘෂ්ණාවෙන්) අභිනන්දනා කෙරෙයි.

ඒ විදියට කටයුතු කරාම සැප වේදනාවන් උපදිනවා දුක් වේදනාවන් උපදිනවා මධ්‍යස්ථ වේදනාවන් උපදිනවා. ඒ කොයි වේදනාවක් ඉපදුණත් ඒ වේදනාවට සතුටු වෙනවා. අභිනන්දනය කරනවා. ඒකට තණ්හා කරනවා. (අහො සුවයෙකි යි) බෙණේ. “අනේ මේක නම් හොඳ යි, මේවා නම් හොඳ යි” කියලා වචනවලින් පවා එයා කියනවා. ගැලැගෙන සිටී. ඒකේ බැසගෙන ඉන්නවා.

ඔහුට ඒ වේදනාවෙන් තණ්හාව නිසා ඒ විදියට කතාකරන කෙනා ගැලැගෙන සිටින කෙනාට තණ්හාව, තණ්හාව අන්න දැන් ඒ වැඩෙනවා, ටික ටික උපදිනවා. ටික ටික ඔන්න තණ්හාව ගොඩනැගෙනවා.

එතකොට මේ කුඩා කාලයේ ඉඳන් ඔය විදියට අරමුණු සොයමින් ඉන්ද්‍රියයන් පරිහරණය කරනකොට, ටික ටික ඔන්න රාග ද්වේෂ දෙකට පැමිණෙනවා. ඒ පැමිණෙන්නේ කොහොම ද? කැමැති දේවල්වල ඇලෙමින්, අකැමැති දේවල්වල ගැටෙමින් ටික ටික තණ්හාව වැඩෙනවා. වේදනායෙහි යම් නන්දියක් ඇත් ද, වේදනාවෙහි යම් තණ්හාවක් ඇත්ද, ඒ උපාදාන වෙයි. අන්න ඒ තණ්හාව නිසා ම ඔහු අරමුණු දැඩිව ගන්නවා. උපාදානය ඇතිවෙනවා. ඔහුට උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිවෙයි. ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණශොකපරිදේවදුූඛ දොරුමනසා උපායාසයෝ පහළ වෙති. මෙසෙසින් තෙල කෙවල දූඛපුඤ්ජයාගේ උදාවීම වෙයි, කියලා අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් ආයතනයක් අරගෙන මේ කාරණාව අරභයා, මේ විදියට ශබ්දය අරභයා, ගන්ධය අරභයා, දිව අරභයා, කය අරභයා, මනස අරභයා, ආයතන හයට ම මේ විදියට පෙන්නවා. ඊළඟට එක් ආයතනයකින් මේ දුක ගොඩනැගෙන හැටි, සියලු සෝක පරිදේව දුක්

දොම්නස් ගොඩනැගෙන හැටි මවු කුසයේ ඉඳන් ඔන්න පෙන්නාපු අවස්ථාව යි.

ඉතින් ඊට පස්සේ මෙකේ අනික් පැත්තත් පෙන්නනවා. මේ විදියට ජීවත්වෙන අතර ලෝකයේ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ, විජ්ජාවරනසම්පන්නෝ, සුගත, ලොකවිදු, අනුත්තරපුරිසදම්මසාරථී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයට පහළවෙනවා. ඔය විදියට මේ සංසාරයේ යන අපි සසර ගොඩනැගෙන අපට ඔන්න ලෝකයේ බුදුකෙනෙක් පහළවෙනවා. බුදුකෙනෙක් පහළවෙලා මුල-මැද-අග යහපත් වූ ධර්මය දේශනාකරනවා. ඒ ධර්මය දේශනාකරනකොට යම් කුලපුත්‍රයෙක් හෝ සිටුවරයෙක් හෝ, කවුරු හරි මේ ධර්මය අහනවා.

අන්න ඒ ධර්මය අහපු දවසට තේරෙනවා, “ඇත්තට ම අපි මේ ගතකරගෙන යන ජීවිතය වැරදි එකක් නේ ද? මේක ඇත්ත නෙවෙයි නේ. තනිකර ම මේක මූලාවක් නේ ද” කියලා අන්න ඒ ධර්මය අහපු කෙනා වටහාගෙන, “අනේ මේ මේකෙන් කොහොමහරි නිදහස්වෙන්න ඕන. ඒ සඳහා මේ ගිහි ජීවිතය නම් ඒ තරම් සුදුසු තැනක් නෙවෙයි” කියලා මම එහෙනම් දැන් මේ ශාසනයට ඇතුල්වෙන්න ඕන, පැවිදිවෙන්න ඕන කියලා පැවිදිවෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාසංඛය සූත්‍රයේ දී පෙන්නනවා, ශීලයේ පිහිටනවා. ශීලයේ පිහිටුනායින් පස්සේ ඒ ශීලය සම්පූර්ණ ආරක්ෂාකරගෙන ඔහු තමන්ට ලද දෙයින් සතුටුවන තැනට පත්වුනාම, ඊට පස්සේ ඔහු ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙන් යුක්තවෙනවා. මේ ඉඳුරන් අර අසංවරව කටයුතු කරපු එක සහමුලින් ම නතරකරලා ඇසින් රූප දැකලා, ඔහු ප්‍රිය රූපයේ ඇලෙන්නේ, ගැටෙන්නේ නැතුව කෙලෙස් උපදින යම් අරමුණු

තියෙනවා නම්, ඒවාගෙන් ඇහැ සංවර කරගන්නවා. යෝනිසෝමනසිකාරය ඇතිකරගන්නවා. ඊට පස්සේ සති සම්පජ්ඣයෙන් යුක්තවෙනවා. නිදි වැරීමෙන් යුක්තව ඔහු මේ මාර්ගය වඩමින්, ආත්ත මාර්ගය වඩලා යම් දවසක ඔහු මේ දුකට හේතුව වූ තණ්හාව නැතිකරගෙන සදාතනික නිවීමකට පත්වෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාසංඛය සූත්‍රයේ දී ලස්සනට, දීඝිව පැහැදිලි කරනවා.

මම මේ සූත්‍රය මෙතෙන්ට දීඝිව කතාකරන්න ගත්තේ නැහැ. නමුත් මට එතැන උවමනා වුණේ දුක ඇතිවන ආකාරයත් ප්‍රායෝගික ජීවිතයෙන් පෙන්නන්න යි. එතකොට එතැන අපට මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම කාරණා වචන, අවිද්‍යාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන මේ දේවල් නො තේරෙන කෙනාට එයාගේ ජීවිතය ඇතුළෙන් ම දුක ගොඩනැගෙන එක පෙන්නාපු සූත්‍රයක් තමයි ඒ මහාතණ්හාසංඛය සූත්‍රය.

ඉතින් ඒ නිසා මේ අද අප කතාකරේ මේ තණ්හාව කියන ධර්ම කාරණය පිළිබඳව යි. ඒක අපගේ ජීවිතයට ඉතාමත් වැදගත් කාරණාවක්. අපේ සියලු දුක් නිමාණය කරලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ නිධානය, හේතුව නිසා යි. ඒ නිසා මේක අවබෝධ කරගන්න. ඒ වාගේ ම මේකේ හේතුව අවබෝධ කරගෙන දුකෙන් නිදහස්වෙන්න අප හැමෝම උත්සාහවත්වෙන්න කියලා මතක් කරන ගමන් අද දවසේ දී මේ දහම් පරියාය අනුසාරයෙන් අපට මේ ප්‍රශ්න ගැටලු තියෙනවා නම් ඒ පිළිබඳව සමහරවිට මීට වඩා මතු නොවුණු දහම් කාරණා වුණත් අපට කතා කරන්න, මතකරගන්න, ඉඩ අවකාශ තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා ඒ සම්බන්ධයෙන් හෝ, වෙනත් මේ දේශනා මාලාව සම්බන්ධයෙන් හෝ යම් දහම් ගැටළු තියෙනවා නම් ඒ

සඳහා අවස්ථාව ඉඩ සලසමින් මගේ ධර්ම දේශනාව අවසාන කරනවා.

හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

සුජිත් පීරිස් මහතා:- ස්වාමීන් වහන්ස මට නො පැහැදිලි තැනක් තියෙනවා. (අපැහැදිලි යි). තණ්හාවට වංචනිකව බැඳෙනවා කියපු එක පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කිරීමක් අවශ්‍ය යි. ඊළඟට ඡන්දය කියන චෛතසිකය ලෝභයට සම්බන්ධකමක් තියෙනවා ද කියලා මට වැටහෙනවා. ඒක වැරදි ද?

පිළිතුර :- හොඳයි. හොඳ ප්‍රශ්න දෙකක්. එතැන දී මුලින් මම මතක්කරේ, තණ්හාවට අපි වංචනිකව බැඳෙනවා කියලා එතැන අදහස් කරේ, කෙනෙක් හැම වෙලාවේ ම මම මතක්කරා, අපි අරමුණුවලට යි. වස්තුවලට යි බැඳෙන්නේ. නමුත් ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ වස්තු, දේපල, ඉඩ කඩම් නෙවෙයි. ඒ නිසා එතැන දී, මේ දේශනාවේ දී අපි මතක් කරා. ඒ නිසා ඒවාට තියෙන ආශාවයි නැතිකරගන්න ඕන. වස්තුව අත්හැරීම නෙවෙයි කියලා. ඉතින් ඒ නිසා කෙනෙකුට පුළුවන්කම තියෙනවා ඒ නිසා මේ වස්තුව, දේපල, ඉඩකඩම්, යානවාහන ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි නේ කියලා එයා ඒවා තමන්ම සාධාරණය කරගෙන සමහරවිට එයා ඒවාට තියෙන බැඳීම නිසා ම ඒ වාගේ අපි මනසිකාරයක් ඇතිකරගෙන, යම් කිසි කෙනෙකුට අතහරින්න පුළුවන් යමක් තියෙනවා නම් ඒක අතහරිනවා.

නමුත් අතහරින්නේ නැතුව ඒක අර විදියට යොදාගන්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා. එතකොට එයාට ඒකට තියෙන ආශාව නිසා මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙන්නේ මේවා අතහරින්න කියන එක නෙවෙයි කියලා එයා ඇතුළතින් ඒකට තියෙන තණ්හාව නිසා ඒ දේවල් අතහරින්නේ නැතුව ඒවා කෙරෙහි බැඳිලා ඉන්න පුළුවන්. එයාට ඒක නො පෙනෙන්න පුළුවන්. එයාට වංචනිකව කියලා කිව්වේ, එයාට වංචනිකව එයා රවට්ටලා තියෙනවා. මේවා තිබුණාට ප්‍රශ්නයක් නෑ කියලා තියෙන නිසා, මේක මම අල්ලාගෙන හිටියාට ඒකේ නෙවෙයි ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ කියලා, ඇතුළතින් එයාට වංචාවකින් ගෙනැත් දීලා තියෙනවා. ඒක හොඳට විමසලා අපි තේරුම්ගන්න ඕන.

ඇත්තට ම මේ වස්තුව හෝ මේ භෞතික දේවල් අපි ලංකරගෙන ඉන්නේ අවබෝධයෙන් ද නැතිනම් ඒක ඇත්තට ම අපි ඇතුළතින් මේකට තියෙන තණ්හාව නිසාද කියන එක අපට විමසලා බලාගන්න වෙනවා.

අන්න ඒ නිසා තමයි මම කිව්වේ කෙනෙකුට මේ තණ්හාව කියන එක කුසල් ස්වරූපයක් ගන්න පුළුවන්. ඒකයි දැන් කුසල ස්වරූපයක් ඇතැම් දේවල් ගන්නවා. **චිත්තෝපක්ලේශ හා වංචනික ධර්ම** කියලා ඊරුකාණේ ස්වාමීන් වහන්සේ දේශනා කරපු පොතක් තියෙන්නේ. අන්න ඒකේ තියෙනවා. දැන් උදාහරණයක් වශයෙන් ගත්තොත්, කෙනෙකුට ලෝභය මෙමිත්‍රී ස්වරූපය ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. සමහරවිට සමහර අයට මෙමිත්‍රී කරනවා කියලා එයා ඒ මෙමිත්‍රී කරලා තියෙන්නේ, බැඳිවිටි කෙනෙකුට යි. කැමැති කෙනෙකුට යි. සමහරු එහෙම නේ.

කරුණාව කියන එකත් ලෝභයේ ස්වරූපය ගන්නවා. කරුණාව වේශයෙන්, ලෝභය රාගය උපදින්න පුළුවන්. අපි ඕකට උදාහරණයක් වශයෙන් පෙන්න්නේ, සමහරවිට තමන් ප්‍රියකරන කෙනෙක්, එක්කෝ කාන්තාවක් වෙන්න පුළුවන්. එයා දැක්කහම සමහරවිට නැගිටලා බස් එකේ සිටි එක දෙනවා. එයා මේ කරුණාව, මෙෙත්‍රිය කියලා හිතාගන්නවා. නමුත් හැබැයි වෙන කෙනෙක් ආවාට ඒක දෙන්න සුදානම් නැහැ. අන්න එතැන දී අර ලෝභය මෙෙත්‍රී ස්වරූපය අරගෙන තියෙනවා.

සමහරවිට අපි ඇතැම් අයට පිහිටවෙනවා. උදව්කරනවා. ඇතැම් අය බොහෝවිට හැමෝට ම එක විදියට පිහිටවෙන්න බැහැ. සමහරවිට යනකොට දැක්කත් අපි ඒ ගැන බලන්නේ නතර කරන්නේ නැහැ. දුකට පත් වෙලා ඉන්නවා. හැබැයි අපේ හිතවත් කෙනෙක් නම්, අපි දන්නා කෙනෙක් නම්, වහා ම ඒකට ක්‍රියාත්මක වෙලා නැගිටලා ඒකට අපි කටයුතු කරනවා.

එහෙනම් එතැන ඇත්තට ම තිබ්ලා තියෙන්නේ සැබෑ කරුණාව නෙවෙයි. කරුණා ස්වරූපය ගත්ත බැඳීම යි එයාට ඉදිරිපත්වෙලා තියෙන්නේ. හැබැයි, එයා ම හිතනවා මේක කරුණාව කියලා.

අන්න ඒ වාගේ මේ තණ්හාව කියන එකත් වංචනික ධර්මයක් හැටියට, කුසල් ස්වරූපය ගන්න පුළුවනිකම තියෙනවා. ඒක තමයි මම එතැන පැහැදිලිකරලා දුන්නේ.

දෙවැනි කාරණාව මේ ඡන්දය කියන එක යි. ඡන්දය කියන එක ධර්මයක් වශයෙන් ගත්තහම මේක කුසල් හෝ අකුසල් නෙවෙයි. කුසලයේත් යෙදෙන්න පුළුවන්. අකුසලයේත්

යෙදෙන්න පුළුවන්. නමුත් වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා වගේ ම තමයි මෙතැන. දැන් ඡන්දරාගය කියන එක වෙන කාරණාවක්. ඡන්දරාගය කියනකොට එතැන තියෙන්නේ ආශාවෙන් ඇලීම බැඳීම කියන එක යි. ඒක තණ්හාවට ම කියන තවත් නමක්. ඡන්දය කියන ධර්මයත්, චෛතසික ධර්මයත් අපට වෙනම පහළවෙනවා. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ උගන්නලා තියෙනවා. ඒ ඡන්ද චෛතසිකය ගත්තහම මේක කුසලයේත් යෙදෙන්න පුළුවන්. අකුසලයේත් යෙදෙන්න පුළුවන්. නමුත් තණ්හාව හෝ අකුසලයක් ඇතිවෙනවා නම් ඒ අකුසලය ට හිත යි ඡන්දය. ඡන්දය නිසා අකුසලය ඇතිවෙන්න පුළුවන්. අපි මුලින් කතාකරේ ඒ වේදනාව නිසා තණ්හාව ඇතිවුණාට හැම වේදනාවක් ම තණ්හාව ඇතිකරනවා කියලා කියන්නේ නැහැ.

ආත්ත ඒ වගේ, ඒ වගේ ම තමයි මේ ඡන්දය කියන එක ගත්තත්. ඡන්දය, කැමැත්ත කියන එක අපට භාවනාවටත් ඇතිවෙනවා. ඒ වගේ ම දන් දෙන්නත්, පින්කරන්නත් ඡන්දය නැතුව ඒක කරන්න බැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා, **ඡන්දං ජනෙති, විරියං ආරහති, චිත්තං පගගනහති, පදහති.** හැබැයි අකුසලය දුරුකරන්නත් ඡන්දය නැතුව බැහැ. ඒ නිසා මේ ඡන්දය කියන ධර්මය කුසල් අකුසල් දෙකට ම තියෙනවා. නමුත් ඒ ඡන්දය ම අවිද්‍යාව, අයෝනිසෝමනසිකාරය නිසා අකුසලය, ඒ තණ්හාව, ගොඩනැගෙන්න හේතුවෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ නිසා ඒ දෙක අපි වෙන්කරගන්න ඕන. ඡන්දය හා ලෝභය කියන්නේ දෙකක්. තණ්හාව හා ඡන්දය කියන්නේ ධර්ම දෙකක්. ඡන්දරාගය කිව්වොත් ඒක තණ්හාව ම තමයි. මම හිතන්නේ පැහැදිලි වෙන්න ඇති. තෙරුවන් සරණ යි.

=====

එඩ්වඩ් මහත්මයා :- ඔබ වහන්සේ දේශනා කරා මේ සමුදාවරණ තණ්හාව යි, වට්ටමුලික තණ්හාවයි කියලා. එතැන දී අතේ මට පොඩ්ඩක් පැහැදිළි කරලා දෙන්න සාමාන්‍යයෙන් දැන් අපි මේ ඔබ වහන්සේ දේශනා කරා අර විපස්සානයේ ඇත කියන එක ඒ කියන්නේ අර චක්ඛුං, අර චක්ඛුං කියන එක තමයි තණ්හාව ඇතිවන ස්ථානය, තණ්හාව පවත්වන ස්ථානය කියලා දැන් ඇස කියන එකත් ගත්තා නේ. එතකොට ඒ ඇස අපට මට තේරෙන විදියට එතැන සමුදාවරණ තණ්හාව තමයි කතාකෙරෙන්නේ කියලා මට තේරෙන්නේ. එතකොට ඒක විවට්ට තණ්හාවක් දක්වා දියුණු වෙනවා ද නැතිනම් ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ සමුදාවරන සංඥාව නිසා මේක නිකම් අර හිතන. (අපැහැදිළි යි). මට තේරෙන්නේ. ඒක කොහොමද අපි වෙන් වෙන් ව දැන් ඇත්තට ම නැතිකරගන්න ඕන ඒ වට්ට තණ්හාව නේ. වට්ට තණ්හාව නැතිකරන්න සමුදාවරන තණ්හාව නැතිකරනවා. සමුදාවරන තණ්හාව නැතිකරන්න වට්ට තණ්හාව නැති කරනවා වගේ දෙයක් මට තේරෙන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ ගැන පොඩ්ඩක් පැහැදිළි කරලා දෙන්න.

පිළිතුර :- හොඳයි එතකොට ඇත්තට ම වට්ටමුලික තණ්හාව තියෙන්නේ අනුශය මත යි. ඒ අනුශයෙන් ගොඩනගලා දෙන දෙයක්. ඒක අපි උත්පත්තියෙන් ම අරගෙන එන එකක්. මවු කුසයේ ඉන්නකොටත් මේ වට්ටමුලික තණ්හාව තියෙනවා. සමුදාවාර තණ්හාව එතැන නැහැ. ඒ හිත් පිරිසිදු යි කියලා කියනවා. මවු කුසකට පැමිණිලා, අපි අර තණ්හාසංඛ්‍ය සූත්‍රයේ පෙන්නුවා වාගේ ඉඳියයන් මුහුකරායින් පස්සේ ඔන්න සමුදාවාර තණ්හාව එයාට ගොඩනැගෙනවා. එතකොට දැන් මෙහෙම කාලයක් ගියහම අප තුළ මතුවෙලා තියෙන්නේ සමුදාවාර තණ්හාව යි. ඒ ඒ තැන ඇලුම් කරන තණ්හාව තමයි

මතුටෙලා තියෙන්නේ. ඒක යටින් තියෙනවා වට්ටමුලික තණ්හාව.

අපි මුලින් ම භාවනා කරලා අයින්කරන්නේ මේ වට්ටමුලික තණ්හාව යි. වට්ටමුලික තණ්හාව අයින් කර කර ආවායින් පස්සේ තමයි එයාට අන්න ඊට පස්සේ විදූෂිතා ඥාන මතුටෙලා, මාගී ඥාන මතුටෙන තැන දක්වා වට්ටමුලික තණ්හාව නැතිකරන තැන දක්වා, හිත සකස්වෙන්නේ එයාගේ සමුදාචාර තණ්හාව අයින් කරොත් තමයි. ඉතින් ඒ නිසා අපේ භාවනා වැඩ පිළිවෙලේ දී විපස්සනා ඥාන වලින්, - අපි මෙහෙම කිව්වොත් පරියායෙන්. විපස්සනා ඥානවලින් සමුදාචාර තණ්හාව නිරුද්ධ කරනවා, යටපත් කරනවා. මාගී ඥානයෙන් වට්ටමුලික තණ්හාව නැතිකරනවා කියලා කිව්වොත් ඒකත් නිවැරදි යි.

ඕක, ඕකම මම ඔයිට ඉස්සෙල්ලා කියලා තියෙනවා. අපට ප්‍රිය දේවල් කියන දේවල්, කොටස් දෙකකට තියෙනවා. ඉෂ්ඨ අරමුණු, අනිෂ්ඨ අරමුණු කියලා අපි සඳහන්කරලා තියෙනවා. ඉෂ්ඨාරම්මණ තියෙනවා ස්වභාවික ඉෂ්ඨාරම්මණ තියෙනවා පරිකප්ප ඉෂ්ඨාරම්මණ කියලා තියෙනවා කියලා මම කතාකරා. එතකොට ඉෂ්ඨ අරමුණේ තමයි ලෝභය තණ්හාව ගොඩනැගෙන්නේ. අකුසල් ගොඩනැගෙන්නේ ඉෂ්ඨ අරමුණේ යි. එතකොට ඒක, සමහරවිට අපි අර කියන ස්වභාවික ඉෂ්ඨාරම්මණය යි. කාටත් ඉෂ්ඨ වූ අරමුණක් තියෙනවා නම් ඒකෙත් තණ්හාව ගොඩනැගෙනවා.

පරිකප්ප ඉෂ්ඨාරම්මණ කියන්නේ අනිත්‍ය දෙයක් ඉෂ්ඨයැ යි අපි හිතාගන්න දේවල් තියෙනවා. ඒ අර මම මතක් කරේ දැන් ඌරාට අගුවි වගේ, මළකුණක් වගේ, අනිත්‍යය ඉෂ්ඨයැයි

සලකාගන්නවා. ඒ වාගේ ම ඉෂ්ඨ දේ අනිෂ්ඨ විදියට සලකාගන්නවා. මේ තුළත් කෙලෙස් කමී ගොඩනැගෙනවා.

විපස්සනාවෙන් කරන්නේ, අන්න අර කියපු විපරිතව ගත්තු ඉෂ්ඨාරම්මණය නිසා ඇතිවෙච්චි යම් කුසල් අකුසල් ටිකක් තියෙනවා නම් මේක විපස්සනා ඥානවලින් අයිත්කරනවා. හැබැයි ඇතුළත තියෙන මේ ඉෂ්ඨ අරමුණේ තණ්හාව ඇතිකරලා දෙන්න පුළුවන්ඟව කියන එක මාගීඥානයකින් තමයි නැතිවෙන්නේ. ඒතාක් එයාට යටපත්කරගෙන, අකුසලයක් නැතුවා වගේ පිරිසිදුව ඉන්න පුළුවන්. ඒ මොකද එයාට අර කියපු පරිකප්ප ඉෂ්ඨාරම්මණ විපරිතව ගත්තු ඉෂ්ඨාරම්මණයේ තියන අකුසල් නැතිවීම නිසා යි. ඉතින් අන්න ඒක මම ඔයිට ඉස්සෙල්ලා මම කිහිප විටක් මතක් කරලා තියෙන හින්දා මේක දීඬුව පැහැදිළි කරන්නේ නැහැ. නමුත් ඒක බොහොම රසවත්, ප්‍රායෝගික ධර්ම කාරණා ටිකක්. ඉතින් ඒ නිසා අන්න ඒ වාගේ වට්ටමුලික තණ්හාව කියන එක තමයි මාගීඥානය එන්න තියෙන්නේ. සමුදාචාර තණ්හාව අපි භාවනා කරන්න කරන්න එතකොට ඒ අරමුණුවල ඇත්ත තේරුම්ගන්න කියලා ඒ වාගේ නිත්‍යභාවය, ආත්මභාවය ටික ටික දුරුවෙන්න, දුරුවෙන්න අර තියෙන සමුදාචාර තණ්හාව ටික ටික, ගෙව් ගෙව්, ගෙව් ගෙව් ගිහිල්ලා ඒක සමහරවිට මාගීඥානය දක්වා ම ඒක සියුම්ව ගෙව් ගෙව්, ගෙව් ගෙව් ගිහිල්ලා මාගීඥානයෙන් අර වට්ටමුලික තණ්හාව අයිත්වෙලා යනවා.

තෙරුවන් සරණ යි.

=====

සරත් ගුණසේකර වෛද්‍ය තුමා :- මේක තරමක් වෛද්‍ය විද්‍යාවට සම්බන්ධ ප්‍රශ්නයක්. වෛද්‍ය ස්නායු විද්‍යාවට අනුව වේදනාව ඇතිවෙන්නේ යම් යම් මොලයේ අනුබද්ධිත යම් යම් රසායන ද්‍රව්‍ය නිසා යි. විශේෂයෙන් ම අපි --- කියන රසායන ද්‍රව්‍යයක් තියෙනවා. ඒක නිසා තමයි අර විශේෂයෙන් ම සුබ වේදනාවක් ඇතිවෙන්නේ. එතකොට ඒ සුබ වේදනාව, දැන් ඒකට අපි හැමෝම දැනගන්න අවශ්‍ය ත් නැහැ. නමුත් අපි ධර්මානුසාරීව ඒකට විදර්ශනා කරන කොට අපි දන්නවා ඒ රසායනික ද්‍රව්‍යය ඇතිවුන සැතින් ම නැතිවෙනවා කියලා. ඊට අනිත්‍යභාවය එකක්. දෙවෙනි කාරණය තමයි ඒ රසායනික ද්‍රව්‍යය ඔබට එක්තරා විදියකට ඔරොත්තු දීමක් ඇතිවෙනවා. ඒ කියන්නේ උදාහරණයක් මනුෂ්‍යයාට තව තව තව තව මහා ගොඩක් අවශ්‍ය වෙනවා වගේ දෙවෙනි දවසේ තුන්වෙනි දවසේ ඉස්සරහට යනකොට ඒ රසායනික ද්‍රව්‍යය නිසා යම් යම් ඔරොත්තුදීමක් ඇතිවෙනවා. එතකොට ඒ අනිත්‍ය ස්වභාවයයි, සන්තක ස්වභාවයයි ඒ තරම් ඒ නිසා තියෙන ආදීනව යි ඔය ඔක්කෝම වශයෙන් විදර්ශණා කරන එක ද හොඳ, එහෙම නැතිනම් එක එක අනිත්‍ය ස්වභාවය විතරක් අරගෙන, එහෙම නැතිනම් සංඛ්‍යා ස්වභාවය විතරක් අරගෙන එහෙම නැතිනම් අනාත්ම ස්වභාවය ඒ කියන්නේ අපේ වසඟයේ පවත්වාගන්න බැරිකම විදගීනා කරන එක ද? එහෙම නැතිනම් මේකේ ආදීනව විදර්ශනා කරන එක ද කොයි විදියකට ද ඒක කෙරෙන්න ඕනේ කියන එක පහදලා දුන්නොත් ඔබ වහන්සේට බොහොම පින්.

පිළිතුර :- හොඳයි තෙරුවන් සරණ යි. බොහෝම වටිනා ප්‍රශ්නයක්. ඉතින් අපේ ජීවිතවලට. අපේ විදගීනා වැඩ පිළිවෙළ ගත්තහම, මුලින් ම අපි පටන්ගන්නා තැන ඔතැන නෙවෙයි. මුලින් ම පටන්ගන්නේ මේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම හෝ නිත්‍ය

යි, සැප යි, ආත්ම යි කියලා අපි බලපු හෝ බලන ආරම්භණ
 ධර්මයන් ඒ ධර්ම ටික මතුකරගන්නවා. නාම රූප ධර්මයෝ
 මතුකරගන්න. එතැන දී අපි අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම හෝ
 නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියන මේ තැන්වලට යන්නේ නැතුව,
 පරමාට්ඨ ධර්මයෝ නුවණින් අරමුණු කරන්න පුරුදුවෙන එක
 තමයි මුලින් ම කරන්න කියලා මම නොයෙක් වතාවල මතක්
 කරලා තියෙන්නේ. එතකොට අපට රූපයක් නිසා සැප
 වේදනාවක් උපදිනවා නම් සැප වේදනාවේ අපි මුළාවෙලා
 ඒකට තණ්හා කරනවා නම්, ඒ රූපය අපට සැබෑ වණ් රූපයක්
 හැටියට නෙවෙයි පෙනෙන්නේ. කෙනෙක් පුද්ගලයෙක්
 හැටියට, ඉඩකඩම් යානවාහන හැටියට, ඔන්න ඔය විදියට
 තමයි අපට රූපය පෙනෙන්නේ. ඒ මත තමයි ඒ තණ්හාව
 ගොඩනැගිලා තියෙන්නේ සැප වේදනාවක් සහිතව. ඒ නිසා
 අපේ මූලික අරමුණ තමයි මේ අරමුණ ඉස්සෙල්ලා, පැහැදිළි
 කරලා වෙන්කරගන්න ඕන. ඒකේ අපි මිඳෙන්න ඉස්සරවෙලා
 ඒකේ ආදීනව බලන්න, ත්‍රිලක්‍ෂණය බලන්න ඉස්සෙල්ලා, අපි
 ඉස්සරෝම අරමුණ තෝරා බේරා ගන්න ඕන.

උදාහරණයක් වශයෙන් අපි යමක් වපුරන්න පෙර භූමිය
 ශුද්ධකරගන්න ඕන. භූමිය ශුද්ධකරගෙන අපගේ ක්‍ෂේත්‍රය
 මොකක් ද, අපේ භූමිය මොකක් ද කියලා අපි වෙන්කරගන්න
 ඕන. නියරවල් දාලා, වැට කඩුලු ගහලා. සුද්ධ කරලා, අනවශ්‍ය
 දේවල් අයින් කරලා, වෙන්කරගන්නවා වාගේ අන්න ඒ රූපය
 නිසා සැප වේදනාවක් විඳලා තණ්හාව ඇතිවෙලා දුක
 යෙදෙනවා නම්, ඒ රූපය කියපු තැන සැබෑ දේ මොකක් ද
 කියලා රූපයක් දකිනවා කියන තැන නම් නාම රූප දෙක
 මතුකරගන්න. මූලික වැඩපිළිවෙළ ඒක යි. එතකොට ඒ රූපය
 කියන්නේ මේක යි කියලා අපි ඉගෙනගෙන මතුකරගන්නවා.
 අන්න ඊට පස්සේ මේක මතුකරගන්න ආදීනව බැලීමක් ඉතාම

වැදගත්. මේ ආදීනව බලනවා කියන එක, ආදීනව දකින්න
 ඕනේ අපි යි. ඒකයි මම කිව්වේ. ආදීනව දැකීම වැදගත්
 වෙන්නේ අපි මතුකරගත්තු විද්ශිතා භූමිය මත යි. කෙනෙකුට
 සම්මුති දේවල් තුළ ආදීනව බලන්නත් පුළුවන්. වස්තු
 දේපොල, ගෙවල් දොරවල්, ඉඩකඩම්, යානවාහන මේවාගෙන්
 හොඳට ආදීනව බලන්න පුළුවන්. ඒකෙනුත් යම් සැනැසීමක්,
 කෙලෙස්වල යටපත්වීමක් වෙනවා. නමුත් මේ නිවන් දකින
 වැඩ පිළිවෙළේ දි එහෙම එකක් නෙවෙයි තියෙන්නේ. ඇත්තට
 ම මේ ආදීනව තියෙන්නේ ඒ තියෙන පරමාර්ථ ධර්මයට යි අපි
 යොමුවෙන්න ඕන. ඒ පරමාර්ථ ධර්මයට යොමුවෙලා, ඒකේ
 ආදීනව යි අපට හම්බවෙන්නේ. ආදීනව ඇතිකරේ වණ්
 රූපයෙන් මිසක අර අපි කියපු මිලමුදල් යානවාහන
 ඉඩකඩම්වලින් නෙවෙයි. ඒ හැම තැනක ම තියෙන්නේ වණ්
 සටහණක් කියන එක යි. අන්න ඒක අපි මතුකරගෙන මේ
 රූපයේ ආදීනව යි කියලා ආස්වාදයේ ආදීනව, **ඉති රූපං, ඉති
 රූපසස ආසසාදො, ඉති රූපසස ආදිනවො, ඉති රූපසස
 නිසසරණො**, කියලා **ඉති රූපං** කියන කොට අපට රූපයේ
 තියෙන සම්මුතියෙන් බිඳිලා, පරමාර්ථය අරමුණුවෙනවා. ඊට
 පස්සේ ඒකේ ආදීනව හොඳට බලනකොට, ආදීනව බලන්න,
 බලන්න ඔහු ඇත්තට ම කළකිරෙන්නේ ඒ වණ් රූපයේ මිසක්,
 ගෙවල් දොරවල් ඉඩකඩම්වල නෙවෙයි. එතකොට අපි
 මිඳෙන්න ඕනෙත් ඒකෙන් අන්න ඒ නිසා. ඒ නිසා ආදීනව
 බලාගෙන එනකොට ඒ ආදීනවත් එක්ක එයාට වරින් වර මේ
 ත්‍රිලක්ෂණයන් මතුවෙනවා. අනිත්‍යබව, දුක්බව, අනාත්මබව අර
 කියාපු විද්ශිතා ඥානත් එක්ක මතුවෙනවා. එයාට නාමරූප
 දෙක මතුවෙලා, ඒ වගේ හේතුඵල දහමත් එයාට ප්‍රත්‍ය
 මතුවෙනවා. අන්න මේ විද්ශිතා ඥානත් එක්ක එයාට

අනිත්‍යබව, දුක්බව, අනාත්මබව කියන එක ටික ටික එයාට මේ ඒ තුළ ප්‍රඥාව ටික ටික වැඩෙන්න ගන්නවා.

මේක මුලින් වැටහෙන වැටහෙන ආකාරයට බැලුවාට කමක් නැහැ. අනිත්‍ය වශයෙන් ප්‍රකටවෙනවා නම් ඒ විදියට මෙනෙහිකරනවා. දුක් වශයෙන් වැටහෙනවා නම් ඒ විදියට මෙනෙහි කරනවා. අනාත්ම වශයෙන් තේරෙනවා නම් ඒ විදියට මෙනෙහිකරනවා. මුලින් මේක යි: සම්මර්ශණ ඥානයේ දී කරන්නේ එයාට ඒ ඒ ආකාරයෙන් ඒ ඒ ලක්ෂණ බැලීමෙන් දුක කෙලෙස් යටපත් වෙනවා නම්, ඒ ඒ ආකාරයෙන් බලනවා. ඒ ඒ බලන්න බලන්න එයාට ඒකට අදාළ අදාළ කෙලෙස් යටපත් වෙනවා. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ, දැන් ඔය මේසිය සූත්‍රයේ, මහා රාහුලොවාද සූත්‍රයේ ගත්තහම, එක ම කෙනා වෙනුවෙන් කමටහන් කිහිපයක් දීලා තියෙනවා. මහා රාහුලොවාද සූත්‍රය ගත්තහම බලන්න ඒකේ බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට දීලා තියෙන කමටහන් රාශිය. ඊට පස්සේ මේසිය සූත්‍රයේ උන්වහන්සේට දෙන කමටහන් රාශිය. රාගය දුරු කරන්න අශුභය වඩන්න. විතක් සන්සිඳවන්න ආනාපානසතිය වඩන්න. අස්මි මානය දුරුකරන්න අනිත්‍ය සංඥාව වඩන්න. මේ වගේ ම කරුණාව වඩන්න. මුදිතාව වඩන්න. කියලා මේ විදියට මුලින් කමීස්ථාන කීපයක් දෙන්නේ ඒක ඊට අදාළ ප්‍රතිපක්ෂ කෙලෙස් දුරුකරන්න යි.

මෙන්න මෙහෙම කරගෙන යනකොට එයාට ඔය ලක්ෂණ තුණෙන් එකක් හොඳට වැටහෙනවා. ප්‍රකටවෙනවා. මේ වාගේ අනිත්‍යබව, දුක්බව හෝ අනාත්මබව. ඒ නිසා අපට කේන්ද්‍රගතකරලා මේක කරන්න කියන්න බැහැ. කෙන කෙනාගේ ඥාන ඉන්ද්‍රිය ස්වභාවයන් අනුව එයාට වැටහෙන

ප්‍රකටවෙන ලක්ෂණය වෙනස්. ඒ වැටුහෙන ලක්ෂණයට අනුව අනාත්මය නම් ඔහුට ප්‍රකටවෙන්නේ, ඒ ඔස්සේ ම ඊට පස්සේ විද්‍යාත්මක කරගෙන යනවා. කරගෙන ගියා ම හැබැයි අනික් ලක්ෂණත් පිටිපස්සෙන් එනවා. නමුත් ප්‍රකටවෙන්නේ එයාට අනාත්මය හෝ දුක් හෝ අනිත්‍ය කියන එක ලක්ෂණයක්.

ඒ එක ලක්ෂණයකින් ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා එයා ඊට පස්සේ යම් දවසක ඒ තුළින් ම මාගී ඥානයක් උපදිනවා. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් අනිත්‍ය මතුකරගෙන නිවන් දැක්කොත්, එයාට කියනවා අනිමිත්තවෙනොවිමුක්තිය කියලා. ඔහු අනිත්‍යය දැකලා නිව්විව් නිසා. ඒ නිසා තමයි අනිමිත්තවෙනොවිමුක්තිය, සුඤ්ඤතවෙනොවිමුක්තිය, අප්පණ්හිතවෙනොවිමුක්තිය කියලා විමුක්ති තුණක් පෙන්නලා තියෙන්නේ මේ ලක්ෂණ තුනෙන් මිදෙන නිසා. ඒ නිසා එකකින් තමයි මිදෙන්නේ. නමුත් අනික් ඒවාත් තියෙනවා.

ඉතින් ඒ වාගේ ක්‍රමාණුකූල වැඩපිළිවෙළ පෙලගස්සාගන්න. මුලින් අපට ඔය ලක්ෂණ තුන ප්‍රකටවෙනවා නම්, ඒ මාරුවෙන් මාරුවට බැලුවා කියලා ප්‍රශ්නයක් නැහැ. පසුව තමන්ට ම මේක තෝරාගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. අවශ්‍ය නම් ගුරුවරයෙකුගෙන් උපදෙස් අරගෙන, ඒකට අදාලව අවවාද අනුශාසනා ගන්න.

හොඳයි තෙරුවන් සරණ යි.

=====

ප්‍රසන්න මහතා :- නිකාන්ති තණ්හාව කියන එක, නිකාන්ති තණ්හාව වැටෙන්නේ වට්ටමුලික තණ්හාව පැත්තට ද? ඒ කියන්නේ තව වචනයකින් කියතොත් හව සංඥාව කියන පැත්තට ද අපේ ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර :- නිකාන්ති තණ්හාව කියලා කියන්නේ, අපට තණ්හාව උඩට මතු වෙලා නැහැ. ඒ කියන්නේ පරිපූර්ණ විනිකම බවට මතු වෙලා නැහැ. ඇතුළත තියෙන එක ඒක ඇත්තට ම මේ සමුදාචාර තණ්හාව නෙවෙයි. ඒක වට්ටමුලික තණ්හාවට තමයි අයිතිවෙන්නේ. ඒක අපට තණ්හාව කාමතණ්හා, රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා කියලා බෙදුවොත් මේ තුනේ ම තියෙනවා. උදාහරණයක් වශයෙන්, දැන් අපට කාමතණ්හාව තියෙනවා. නමුත් රූප තණ්හාවත් නොනැසී නිකාන්ති වශයෙන් පවතිනවා. අරූප තණ්හාවත් අපට නිකාන්ති වශයෙන් තියෙනවා කියලා කියන්නේ. ඒ කියන්නේ, කාමතණ්හාව අයිත්වුණහම, ඊළඟට එන්නේ රූප තණ්හාව යි. ඒකත් අයිත් වුණහම ඊළඟට එන්නේ අරූපතණ්හාව යි. ඒ වගේ එකක් තියෙනකොට අනිත් දෙක නිකාන්ති වශයෙන්. යටපත්වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේ දැන් කාමතණ්හාව තියෙනකොට ඔහුට රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා තියෙනවා කියලා කියන්නේ නැහැ. එතැන දී කියන්නේ නිකාන්ති වශයෙන්, අනුශය වශයෙන් පවතිනවා කියලා යි. අරූපතණ්හාව, රූපතණ්හාව තියෙනකොට, කාමතණ්හාවෙන් යුක්තයි කියලා අපි කියන්නේ නැහැ. ඒ වෙලාවට එයා අරූප හෝ රූප තණ්හාවෙන් යුක්තයි කියලා කියන්නේ. එහෙනම් ඒක නැත්ද? තියෙනවා. ඒක අනුශය වශයෙන් ඇතුළාන්තයේ තියෙනවා. අන්න ඒ අනුශය වශයෙන් ඒ තුන් භූමියේ එහෙම නැතිනම් කාමතණ්හා, රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා ආදී කොයි දේ ගත්තත් මේ නිකාන්තිය ඒ ඒ තැන

තියෙනවා. නමුත් එකක් උපදිනකොට අනිත් දේ යටපත්වෙලා තියෙන්නේ. ඒකට යි නිකාන්තිය කියලා කිව්වේ. තෙරුවන් සරණ යි.

නැවත ප්‍රශ්නකරු:- තෙරුවන් සරණ යි ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට ඒ කියන්නේ අර තමන්ගේ පුද්ගලභාවය පවත්වාගන්න කියන තණ්හාව තියෙන එක ද ඕක ඇත්තට ම අපි සහේතුකව කතාකරොත් අපේ ස්වාමීන් වහන්ස,

පිළිතුර :- ඔවු ඔවු, ඒක අනිවායථයෙන් කොතැන ගියත් මේ මම මගේ කියන මේ මමත්වය, අස්මිමානය කියන එක මේ ඇතුළාන්තයේ පවතිනවා. එතකොට ඒක ඇතැම් වෙලාවට පරිපූර්ණ වෙනවා. ඇතැම් වෙලාවට යටපත්වෙලා තියෙනවා. නමුත් මේ අස්මිමානය කියන මේ මමත්වය කියන එක නිතර ම කෙලේසයත් එක්ක ම ගොඩනැගෙනවා. නමුත්, දැන් විද්‍යා කරන වෙලාවට, හොඳට විද්‍යා ඥාන වැඩිවිවි වෙලාවට ඒක යටපත්වෙලා තියෙන්නේ. නමුත් ඒක ඇතුළත තියෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා තමයි ඇතැම් අය මේ රහත්වෙලා කියලා, මාගීඵල ලබලා කියලා මුළාවෙනවා. රහත්වෙලා කියලා. නමුත් ඒ ප්‍රායෝගිකව පරීක්ෂණයක් කළොත් ඇතුළත තිබ්ලා තියෙන නිසා මතුවෙලා එනවා. එහෙම අපට කොතෙකුත් කතා ප්‍රවාන්ති තියෙනවා. ඒ නිසා ඒක අපට අර විදියට කිව්වා කියලා වරදක් නැහැ. මේ මමත්වය අස්මිමානය කියන එක අප තුළ නිරන්තරයෙන් පවතින එකක්. ඒක වරින්වර පරිපූර්ණ වෙනවා. විචිකිකම වෙනවා. ඇතැම් වෙලාවට ඒක යටපත්වෙලා තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා අපි ඒකයි අර හොඳට ධර්ම කරුණු විමසලා, පර්යේෂණය කරලා ම යි, තමන් ඇත්තට ම මේ ඒක සහමුලින් ම, නිකාන්ති වශයෙන්

දුරුවෙලා ද නැද්ද කියලා තමන් ඒ තීරණය කරගන්න ඕන. පැහැදිලි ද? තෙරුවන් සරණ යි.

=====

ප්‍රශ්නයක් :- අපේ හමුදුරුවනේ, තණ්හාව නැතුව එන වේදනාව කියලා ඔබ වහන්සේ කීව්වා නේ. එතකොට ඒක උපේක්ෂා වේදනා හැටියට ද ගන්නේ?

පිළිතුර :- නෑ නෑ. තණ්හාවෙන් තොරව වේදනා තුන ම ඇතිවෙන්න පුළුවන්. සැප වේදනාව, දුක් වේදනාව, උපේක්ෂා වේදනාව කියන මේ වේදනා තුන ම තණ්හාවෙන් තොරව කෙනෙකුට උපදින්න පුළුවන්. නමුත් මේ වේදනා තුනේ අයෝනිසෝමනසිකාරය, අවිද්‍යාව නිසා එයාට වේදනා තුනේ ම තණ්හාව ඇතිවෙන්න පුළුවන්. ඇතිකරගන්නවා. නමුත් ඒ වේදනා තුනෙහි තණ්හාව හැම වේදනාවක ම තණ්හාව තියෙනවා නෙවෙයි. ඒ නිසා මේ වේදනා තුන රහතන් වහන්සේටත් ඇතිවෙනවා. සැප වේදනාවත් ඇතිවෙනවා. දුක් වේදනාවත් ඇතිවෙනවා. උපේක්ෂා වේදනාවත් රහතන් වහන්සේට ඇතිවෙනවා. නමුත් ඒ නිසා තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ නැහැ. මොකද තණ්හාව ඇතිවන අවිද්‍යාව, තණ්හාව සහමුලින් ම නැතිකරලා තියෙන්නේ. පෘතග්ජන කෙනාටත් මේ තුන ම ඇතිවෙන්න පුළුවන්. හැබැයි ඒ තුන හේතුවෙන් පෘතග්ජන කෙනා මේකට වරෙක තණ්හාව ඇතිකරගන්නවා. වරෙක තණ්හාව ඇති නො කරගන්නවා. ඉතින් ඒ නිසා විපාකය ගත්තොත් විපාකය ඇතුළේ, එතකොට ඒ විපාකය ඇතුළු ගත්තහම විපාකය කුසල් හා අකුසල් බෙදනවා. කුසල විපාකයන්ගේ තණ්හාව යෙදෙන්නේ නැහැ. එතකොට අකුසලයන්ගේ විපාකයන්ගේ තණ්හාව යෙදිලා ම තියෙනවා. නමුත් ඉතින් ඒක අනුශය වශයෙන් හැම සිතක ම

තියෙනවා කියන්න පුළුවන්. නමුත් විපාකය නැවත විපාකයට පස්සේ අපි මේ ඒක අරමුණු කරලා, මේ චක්‍රවිකල්පය ඉපදුණායින් පස්සේ, ඊට පස්සේ ඒක නැවත අරමුණු කරලා, ඒක ප්‍රිය අරමුණේ තණ්හාව ඇතිකරගන්නවා කියන එක තමයි දෙවනුව වෙන්නේ. අන්න ඒකයි මම අර මුලින් මතක්කරේ මෙතැන සන්ධියක් තියෙනවා කියලා. එල-හේතු සන්ධිය. එතකොට එලය තමයි අපට විපාකය කියලා ගත්තොත්. ඊට පස්සේ මේ එලය මෙතැනින් අයින් කරගන්න පුළුවන්. සන්ධිය කියලා කිව්වා, ඒක වේදනාව ඉතින් වේදනාව ම ඇතිවෙනවා. හැබැයි ඒ කෙරෙහි අපි හැම වෙලාවේ ම යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් හිටියොත් සැප වේදනාව, සැප වේදනාව හැටියට පෙනෙනවා. දුක් වේදනාව දුක් වේදනාව හැටියට පෙනෙනවා. උපේක්‍ෂා වේදනාව උපේක්‍ෂා වේදනාව හැටියට පෙනිලා මේ තුන් වේදනාවේ ම ඕනෑනම් උපේක්‍ෂා වෙන්නත් පුළුවන්. ඔය ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රය මතක නේ. යම්කිසි කෙනෙකුට පිළිකුල් අරමුණේ පිළිකුල්ව ඉන්නත් පුළුවන්. නො පිළිකුල්ව ඉන්නත් පුළුවන්. උපේක්‍ෂාව ඉන්නත් පුළුවන්. ඒ නිසා එක අතකින් උපේක්‍ෂාව ම ඇතිකරගතයුතු යි කියලා එකක් නැහැ. ඒ යෝනිසෝමනසිකාරය තුළ කෙනෙකුට අර කිව්වා වාගේ පිළිකුල් විදියට ඉන්නත් පුළුවන්. නො පිළිකුල්ව ඉන්නත් පුළුවන්. උපේක්‍ෂාවෙන් ඉන්න පුළුවන් වගේ මේ තුන් වේදනා එතකොට කෙනෙකුට වේදනා තුනේ ම උපේක්‍ෂාවෙන් මනසිකාරය කරගෙන පුරුදු කරොත් එයාට උපේක්‍ෂාව ඇතිවෙන්න ත් පුළුවන්. කැමැති නම් උපේක්‍ෂාවෙන් ඉන්නත් පුළුවන්.

කෙනෙකුට ඒ තුළ සමහරවිට සොමනස්සයක්, සතුටක් විදර්ශනා ප්‍රීතියක්, ඡන්දයක් ඇතිවෙන්නත් පුළුවන්. ඒකේ වරදක් නැහැ.

එතකොට ඒ වගේ මේ වේදනාව කියන එක ගත්තහම ඒ තුන් වේදනාව ම තණ්හාවෙන් තොරව උපදින්න පුළුවන්. ඒ වගේ ම මේ වේදනා තුන කෙරෙහි කෙනෙකුට යෝනිසෝ මනසිකාරය තුළින් ඕනෑ නම් මේකේ සෝමනස්සයක් නැවත ඇතිකරගන්නත් පුළුවන්. එහෙම නැතිනම් ඒකේ ඇතැම් අය දෝමනස්සය කියලා අරගෙන නෙකඛමමය නිශ්ශ්‍රිත දෝමනස්සයක්, එතකොට ඒක කුසල්. එතකොට එහෙමත් ඇතැම් අය ඇතිකරගන්නවා. ඒ වාගේ ම මේ තුන් අරමුණේ ම උපේක්‍ෂාවෙන් ඉන්නත් පුළුවන්. ඒකේ වරදක් නැහැ. බාධාවක් නැහැ. තමන්ට රුචිකත්වය අනුව හා ඕනෑ විදියට කටයුතු කරන්න පුළුවන්. නමුත් උපේක්‍ෂාව කියන එක ටිකක් ප්‍රබල යි. කෙලෙස්වලට ටිකක් දුරින් තියෙන්නේ උපේක්‍ෂාව කියලා.

=====

ප්‍රශ්නයක් :- ස්වාමීන් වහන්ස ඒ ප්‍රශ්නයට අදාලව ම මමත් ප්‍රශ්නයක් ඉදිරිපත් කරන්නම්. දැන් ස්වාමීන් වහන්ස, අපි වේදනාව අපි සාමාන්‍යයෙන් මේ ධර්මයේ අපි නිතර ම මෙනෙහි කර ගන්න කොට අපට හිතෙනවා මේ ආමිසය සම්බන්ධයෙන් තියෙන තණ්හාකම නවත්වාගන්න පුළුවන් කියලා. යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් ඉන්නා අවස්ථාවල දී. නමුත් ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් අපට අපේ කායික වේදනාවක් එන අවස්ථාවක දී. අපි හිතමු. (අපැහැදිලි යි). නිසා හරි එහෙම නැතිනම් විශාල තුවාලයක් නිසා හරි, අපි කොහොම ද ඒ වේදනාව තණ්හාවකට නැතිනම් ද්වේශයකට යන්න නො දී, අපි හදාගන්නේ කොහොම ද?

පිළිතුර :- වේදනාව ඒක ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙන්නේ දුක් වේදනාවක් ඉපදුණොත් ඉස්සරෝම

ඒ දුක් වේදනාවක් හැටියට දකින්න. දැකලා එතැන දී හැම වෙලාවේ ම අපට ඒ දුක්වේදනාවේ දී තණ්හාව එන්නේ, හොඳට මතක තබාගන්න. වේදනාවට තණ්හාව ඉබේ ඇතිවෙන්නේ නැහැ. කොච්චර දුක් වේදනාවක්, උපේක්ෂාවක් තිබුණත්, සැප වේදනාවක් තිබුණත්, හැම වෙලාවේ ම මේ වේදනාවට තණ්හාව ඇතිවෙන මූල ක්ලේශයක් තියෙනවා. අන්න ඒක තමයි මොකක් ද මේ, අවිද්‍යාව කියන්නේ. දුක් වේදනාවක් එනකොට එයා දුක් වේදනාවේ මූලාවට පත්වෙනවා. ඒක අපි සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් මම හෝ මගේ කියලා ගන්නවා. ඊට පස්සේ ඒ දුක් වේදනාවේ අකැමැත්තෙන් මේක මට එපා කියලා මේ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් ඉතින් ඒක දිහා බලන නිසා තමයි තණ්හාව එන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා අපට ඇත්තට ම දුක් වේදනාවක් ආවත්, දුක් වේදනාවක් විඳිනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. මේකද ප්‍රත්‍යය නිසා යි හටගන්නේ. මේකද කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි. දුක් වේදනාවට හේතු වූ ස්පර්ශය නිසා දුක් වේදනාවක් හටගන්නා. මේ දුක් වේදනාව ද මෙතැන ම නිරුද්ධවෙනවා. කය කෙළවරකොට ඇති වේදනාවක් ඉපදුනත්, දිවි කෙළවරකොට ඇති වේදනාවක් ඉපදුනත්, සියලු වේදනා මේ ජීවිතයේ ම සන්සිඳෙනවා. ඊළඟ භවයකට යන්නේ නැහැ. මෙතැන ම සන්සිඳෙනවා කියලා අන්න ඒ විදියට වේදනාව සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් තොරව අනාත්ම වූ ධර්මයක් හැටියට යෝනිසෝමනසිකාරය කරනකොට එයාට වේදනාවක් දැනෙනවා. මුලින් මුලින් මේකේ ආධුනික කෙනා අසාර්ථක වෙන්න පුළුවන්. නමුත් වේදනාවට ගැටිලා, ද්වේශය ඇතිකරගෙන ඒකෙන් වෙන වෙන තණ්හාව ඇතිවන පැත්තට යන්නේ නැතුව, ඔහුට වේදනාව ඒ ප්‍රත්‍යය නිසා හටගන්නවා. ප්‍රත්‍යය නැතිවෙනකොට නිරුද්ධවෙනවා කියන නුවණින්

යුත්තව වේදනාව තුළ ඉන්න පුළුවන්. ඒක තමයි අපට බොජ්ඣංග භාණ්ඩ සූත්‍රවලින් එහෙම රහතන් වහන්සේලාටත් මහා දරුණු වේදනා ඇතිවෙනවා. නමුත් උන්වහන්සේලා වේදනාව සතිපට්ඨානයෙන්, බොජ්ඣංග තුළින් නුවණින් ඒ වේදනාවට කෙලෙස් ඇතිකරගන්නේ නැතුව නිවෙනවා. ඒක අපි පුහුණුවෙන්න ඕන දෙයක්. ඒ පුහුණුව අපි භාවනා කරනකොට හා වේදනාව උපදිනකොට එක පාරට වේදනාවට අපි ප්‍රතික්‍රියා දක්වන්නේ නැතුව, වේදනාව තුළ ඉඳිමින් ඒකට ගැටෙන්නේ නැතුව, ඇලෙන්නේ නැතුව ඉන්න පුහුණුවීමක් වෙනවා. එතකොට තමයි අපි ඒ පුහුණුව තමයි අපිට අනාගතයේ දී ඒ වගේ වේදනා එනකොට අපි හිත ආරක්‍ෂාකරගන්න අපට උපකාර කරන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා දුක් වේදනාව කියන එකත් මෙන්න මෙහෙම දෙයක්. මේක මම නැතිකරගන්න උත්සාහ වුණත් මගේ කියලා, මගේ නෙවෙයි කියලා ගත්තත්, ස්පර්ශක් තියෙනවා නම් ස්පර්ශ නිසා මේක හටගෙන ස්පර්ශ නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා ඒක සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් තොරව වේදනාව දිහා බලන්න පුහුණු වෙන්න ඕන.

තෙරුවන් සරණ යි.

=====

තුළානි මහත්මිය :- දැන් ඔබවහන්සේ සඳහන් කරා නේ අර වණ් සටහනක් වගේ එහෙම ඒකටම වැඩසටහනක් විදියට ගත්තහම ඒකේ ආදීනව බලන්න යි කියලා. ස්වාමීන් වහන්ස අන්න ඒක තව පොඩ්ඩක් විස්තර කරලා දෙන්න. ඒක දැන් මේ පරමාපී ධර්මයකත් කොහොමද අපි කොහොම ද ආදීනව බලන්නේ කියලා. දැන් අපට ලෞකික විදියට නම් බලාගන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක තාවකාලික දෙයක් නිසා (අපැහැදිලි යි.)

සිද්ධවෙන්නේ නැහැ නේ. එහෙම නැත්නම් වණි සටහනක් එහෙම නැත්නම් අපට දැන් කයට දැනෙන සතරමහාධාතු විදියට අපි අවබෝධ කරගත්තත් ... ආදීනව බලන හැටි පොඩ්ඩක් විස්තර කරලා දෙන්න ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර :- ඔව් ඒකේදී අපට මනසිකාරය කරන්න තියෙන්නේ අපට ආදීනව කියන ඒවා, දැන් දුක් දොම්නස් එනවා. ජරා දුක, ව්‍යාධි දුක, කැමැති දේ නො ලැබීම ආදී දුක් අපේ හිතට දැනෙනවා. එතකොට ආදීනව අපිට මේ පුද්ගලභාවය ඇතුළෙන් දරුවා නැතිවීම, ගෙවල් දොරවල් නැතිවීම, කැමැති දේ නො ලැබීම කියලා සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය ඇතුළෙන් දැනෙනවා. හැබැයි කොයි දේ ගත්තත් අපට මේ ආදීනවය කියන එක පෙනෙන්න ගන්නවා. එතකොට එතැන දී අපි දුකක් දෝමනස්සයක් ශෝකයක් පරිදේවයක් එනවා. එතකොට මේ ශෝක පරිදේව දේවල් දැන් අපට හටගෙන තියෙන්නේ සම්මුතියට දැවටිලා යි. දැන් අපි පරමාර්ථයක ආදීනව බලනවා කියලා කියන්නේ, ඒ ආදීනව උපදිව්ව මොහොත ගැන යි මම දැන් මේ කියන්නේ. ශෝකයක් පරිදේවයක් උපදිනකොට ඒ ශෝකය ඉපදුනේ, අපි කියමුකෝ අපට පෙනෙන දෙයක් අරහයා නම් එතකොට අපට පෙනෙනකොට අපට ගෙවල් දොරවල් කියලා හරි, දරුවෝ කියලා හරි, ඥාතීන් කියලා හරි, හිතන්නේ. හැබැයි එතැන මේ දැනිවිඩ ආදීනව ගොඩ ඔක්කෝම අපි දරුවා කියලාවත්, දේපොල කියලාවත්, නෙවෙයි තියෙන්නේ. මෙන්න මේ පරමාර්ථ ධර්මයන්, රූපයෙන් නේද මේ ආදීනව සියල්ල ආවේ. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මහාභූත නිසා නේ ද මේ ආදීනව පැමිණියේ? අපිට යම් විටෙක කියමු ලෙඩවීම නිසා කෙනෙක් දුක් විඳිනවා කියලා. ලෙඩවීම කියන එක මේ පඨවි ධාතුව මේ වෙනස් වෙන කොට, විපරිණාම වෙනකොට නේ ද මේ මට මේ ලෙඩවීමේ

දුක එනවා කියන එක එන්නේ. එහෙම ආවේ කුමක් නිසා ද? මේ සත්ත්ව-පුද්ගල නො වුනු රූපයට තණ්හා කරපු නිසා. මේක විපරීතව ගත්තු නිසා නේද මේ දුක ආවේ? නමුත් මෙතැන තිබුණේ වණි සටහණක්. මහාභූත ටිකක්, ධාතු ටිකක් නේ ද. ඒවාගේ ස්වභාවය ඇතිවෙලා නැතිවෙලා යන එක යි. මෙ බඳු ස්වභාවයක් තියෙන තැනක මම මේ මේ විදියට ගත්ත නිසා නේ ද මේ ආදීනව ආවේ? කියලා අපට ඇතිවෙච්ච ආදීනවය සම්මුතියෙන් අයිත් කරලා, ඒ පරමාථි ධර්මයට යොමු කරන්න පුළුවන්. ඒ පරමාථි ධර්මයට කියලා බලන්න පුළුවන් ඇතිවෙන ආදීනව. ඊට පස්සේ අනාගතයේ දී උපදින්න තියෙන, මත්තේ උපදින්න තියෙන ආදීනවය ගැන, සතර අපායේ දුක, ජාති ජරා ආදී දුක්, ඒ වාගේ ම අනාගතයේ විඳින්න තියෙන දුක්, මේ ඔක්කොම ගත්තහම මේ හැම දුකක් ම මේ කියන පරමාථි ධර්මයන්ට මුලා වුණොත්, මුලාවීම නිසා, මේවා කෙරෙහි මුලාවීම නිසා මේ ආදීනව ගොඩ එනවා නේ ද. ඒ නිසා ඇත්තට ම ඒ ආදීනවය තිබ්ලා තියෙන්නේ ඒ රූපය තුළ, වේදනාව තුළ, සංඥාව තුළ, සංඛාරය තුළ කියලා අපි ඒ විදියට ඒ ආදීනවය අර වණි රූපයට ආරෝපණය කරලා බලන්න පුළුවන්. උපන් ආදීනවයක් තියෙනවා නම් ඒකත් වණි රූපයට ආරෝපණය කරලා බලනවා. ඒ වාගේ උපදින්න තියෙන ආදීනවයක් තියෙනවා නම් ඒකත් අර වණි රූපයට ම ආරෝපණය කර කර බලන එක තමයි මේ ආදීනව බලනවා කියලා කියන්නේ. එතකොට පරමාථි ධර්මයක ආදීනව බලනවා කියන්නේ අන්න ඒක යි. ඇත්තටම එහෙම උදාහරණයක් වශයෙන් අපි ගත්තොත් කෙනෙක් ජරාවට පත්වෙලා දුක් විඳිනවා නම්, පුද්ගලයෙක් ජරාවුණා කියන තැන වෙලා තියෙන්නේ මොකක් ද? මේ සතරමහාධාතුව ආකාර විකාර වෙලා. එතකොට, ආන්න එතකොට අපි දැන් මම ලෙඩවුණා,

මම මහඵවුනා, කියලා බලන එක තමයි පාතග්ජන ස්වභාවය. දැන් එහෙමත්, සම්මුතිය තුළත් ආදීනව බලනවා. එහෙම බැලුවා කියලා ඔහු කළකිරෙන්නේ නැහැ නේ. රූපයේ කළකිරෙන්නේ නැහැ නේ. එහෙම බැලීමේ දී ඔහු උත්සාහවත් වෙන්නේ ආදීනවයෙන් තොරව මමෙක් ජීවත්කරවන්න යි. නමුත් මේ මම කියන රූපය ම ආදීනව ගොඩක්. නමුත් ඔහු බලන්නේ ආදීනවයෙන් තොරව එය පවත්වන්න යි. ඒක කවදාවත් වෙන්නේ නැහැ. හරියට අපි මේ ගින්දරක් ඇතුළට ගිහිල්ලා නො පිවිටී ඉන්න උත්සාහවත් වෙනවා වගේ. ගින්දරෙන් නො පිවිටී ඉන්න නම් ඒ ගින්දරෙන් ම ඉවත්වෙන්න ඕන. ගින්දර කියන එක පිවිවෙන දෙයක් නිසා. අන්න ඒ වගේ තමයි අපි අර සම්මුතිය තුළ ආදීනව බැලීමෙන් වෙන්නේ එයා ඒ ධර්මය ආදීනව ඇතිවන ධර්මය තියාගෙන ඒකේ නිධානය බලනවා. නමුත් පරමාථ ධර්මය තුළ ආදීනව බැලීමෙන් වෙන්නේ එයා ඒ අරමුණේ ම අයිත්වෙන එක යි. අරමුණේ ම කළකිරෙන එක තමයි වෙන්නේ.

එතකොට උදාහරණයක් වශයෙන් අපි කිව්වේ, දැන් අපි ලක්ෂණ වස්ත්‍රයක් ඇඳුමක් දැකලා ඒ ඇඳුමට ආශාකරලා ගන්න ගියායින් පස්සේ, එහෙම නැතිනම් අපි කෑමක් කන්න ගියායින් පස්සේ එතකොට මේ ඇඳුමේ හොඳට පරීක්ෂා කරනකොට අපි දකිනවා මේක සිදුරු වෙච්චි එකක්, දිරලා ගිය එකක්. පරණ එකක් කියලා. දැන් ඔන්න අපි ඇඳුමේ ආදීනවයක් දැක්කා. දැන් ඒ ආදීනවය දැක්කායින් පස්සේ අපි අර ආදීනවය නෙවෙයි අයිත් කරන්නේ. අපි වස්ත්‍රය යි, ඇඳුම යි අයිත්කරේ. ඒ ඇඳුම අයිත් කරේ අර ආදීනවය කියන එක වස්ත්‍රයට ආරෝපණය කරලා බලපු නිසා යි. ඒ දුච්ඡකම යි. අන්න ඒ වාගේ තමයි අපිත් අපට පරමාථ ධර්මය තුළ යි මේ ආදීනව තියෙන්නේ කියලා දැකපු කෙනා එයා අයිත්වෙන්නේ,

කළකිරෙන් මේ වණිය කෙරෙහි, රූපය කෙරෙහි, ශබ්දය කෙරෙහි, කළකිරිලා, ඒකෙන් තමයි මිඳෙන්. එතකොට එයා සම්පූර්ණයෙන් ම ආදීනව උපදින ධර්මයන්ගෙන් ම නිදහස් වෙනවා. ඉතින් අන්න ඒකයි. ඒ යම්තාක් ආදීනව පෙනෙනවා නම්, ප්‍රකට වෙනවා නම්, ඒ සියල්ල පරමාථි ධර්මයට ආරෝපණය කරන්න. ආරෝපනය කරලා බලනකොට එයා ඒ කළකිරෙන් ඒ ධර්මවලට යි. එතකොට මිඳෙන් ඒවායින්. නමුත් සම්මුතිය තුළ බැඳවෙත් වෙන් වෙන් එයා එතකොට ඒ අර ධර්මයේ කළකිරෙන් නැතිව. ඒ ධර්මය හොඳ එකක්. ඒක තියෙන එකක්. ඒ නිසා ඒකෙන් ඒ ආදීනවය අයිත්තරගෙන ඒක පවත්වන්න උත්සාහ කරනවා. ඔන්න ඕක තමයි එතැන වෙනස.

තෙරුවන් සරණ යි.

ඉතින් ඒ නිසා මේ තණ්හාව කියන එක දුක හදන දෙයක් හැටියට අපි තේරුම්ගත්තොත්, අපට දුකෙන් මිඳෙන්න හරි ලෙහෙසියි. මොකද, දුකට හේතුව අපි දන්නා නිසා යි. දුක හදන හේතුව නො දන්නාකොට, අපි හැම වෙලාවේ ම අයෙක් අපි ජීවත්වෙන්නේ දුක හැදෙන විදියට ම යි. ඉතින් ඒ නිසා මේ ධර්මය නො දන්නා මුලු ලෝකය ම ආශාව, තණ්හාව කියන එක දුකෙන් මිඳෙන මග හැටියට යි තේරුම් අරගෙන තියෙන්නේ. ඒ නිසා නේ මේ ආසාවෙන්, තණ්හාවෙන් රැස් කරන්නේ, එකතුකරන්නේ, ඒවාට බැඳෙන්නේ. එහෙම නැතිවුණොත් අපට දුක් විඳින්න වෙනවා කියන ආකල්පයක් නේ මේක. පෘතග්ජන සත්ත්වයින් ගාව තියෙනවා.

යමක් නිසා දුක උපදිනවා නම් ඒ දුක උපදින හේතුව ම, දුක නැතිවෙන ක්‍රමය හැටියට කෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නවා නම්, ඉතින් එයා කවදා නම් දුකෙන් මිඳෙයි ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසනවා. ඉතින් එයා තබන තබන පියවරක්, ඒ වාගේම කායික වාචසික මානසික සියලු ක්‍රියාවන්, දුක ඇතිවෙන විදියට ම යි සකස්වෙලා තියෙන්නේ. හරියට ම උපතින් අන්ධයෙක් නිවැරදි ගමන් මග කියලා වැරදි ගමන් මගක යනවා නම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ ගිනි අඟුරු වලක් දෙසට යම් කිසි කෙනෙක්, අන්ධයෙක් යොමුවෙලා යනවා නම්, ඔහු පියවරක් පියවරක් පාසා ම දුක කරා යි ලංවෙන්නේ. පියවරක් පියවරක් පාසා ම ඔහු ගිනි අඟුරු වල කරා යි යොමු වෙන්නේ.